

KRISTINA KROOK

ALEKSIS KIVIKÖ KANTELETTAREN ISÄ?

Turun ammattikorkeakoulun opiskelijoiden
Suomi-tietouden sekä
kulttuurin tuntemisen ja harrastamisen kartoitus

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
ÅBO YRKESHÖGSKOLA

TURUN AMMATTIKORKEAKOULUN PUHEENVUOROJA 35

Turun ammattikorkeakoulu
Turku 2007

Kannen suunnittelu: Jenni Rennie

ISBN 978-952-5596-97-7 (verkkojulkaisu)

ISSN 1459-7756 (verkkojulkaisu)

URL: <http://www.turkuamk.fi/julkaisut/isbn9789525596977.pdf>

Jakelu: <http://julkaisumyynti.turkuamk.fi>

TIIVISTELMÄ

Näkemyks kulttuurin merkityksestä on parin viime vuosikymmenen aikana muuttunut radikaalisti koko Euroopassa. Sen taloudellista ja sosiaalista tehtävää on ruvettu korostamaan esteettisten arvojen, kulttuuriperinnön ja kansallisen identiteetin rinnalla. Kulttuurin merkitykseen yksilön ja yhteisöjen hyvinvoinnin lisääjänä on alettu kiinnittää huomiota niin julkishallinnossa kuin yritystenkin organisaatioissa. Globalistuvilla markkinoilla monet lähtevät ammattiin valmistuttuaan töihin ulkomaille. He edustavat siellä Suomea, ja heidän odotetaan hallitsevan perusasiat omasta maastaan.

Tutkimuksessa selvitettiin sitä, kuinka hyvin opiskelijat tuntevat Suomea ja sen kulttuuria. Perusjoukon muodostivat Turun ammattikorkeakoulussa vuosina 2004 ja 2005 opiskelleet nuoret ja aikuiset. Kysymyksillä kartoitettiin historian, maantieteen, kirjallisuuden sekä kuva- ja säveltaiteen tuntemusta. Lisäksi selvitettiin opiskelijoiden kulttuuriharrastuksia ja mediatottumuksia: kirjojen ja sanomalehtien lukemista, television katselua sekä kirjastossa, elokuvissa, teatterissa ja taidenäyttelyissä käymistä. Aineiston keruumenetelmänä oli kysymyslomake, jossa oli sekä monivalintatehtäviä että suoraa vastausta edellyttäviä kysymyksiä 37 kpl. Lomakkeita palautui 428 opiskelijalta. Analysoitavaksi kertyi 15836 vastausta. Opiskelijat edustivat kaikkia Turun ammattikorkeakoulun koulutusaloja.

Tulokset yllättivät monessa mielessä. Oikeita vastauksia oli vain noin 50 %. Historiaan liittyvistä kysymyksistä he ratkaisivat oikein noin puolet, samoin kirjallisuuden kysymyksistä. Esimerkiksi 75 % opiskelijoista ehdotti Kalevalan ja Kantelettaren ”isäksi”. Runebergia, Kiveä tai Snellmania. Musiikkiin liittyvien kysymysten vastauksista oikeita oli alle puolet. Yllättävältä tuntui, että noin 65 % opiskelijoista ei tiennyt Finlandia-hymnin säveltäjää. Suuri osa ehdotti säveltäjäksi Kaj Chydeniusta, jopa aikuisopiskelijat. Kuvataiteen kysymykset osoittautuivat helpoimmiksi.

Kulttuuriharrastuksia kartoitettaessa kävi ilmi, että opiskelijat lukivat keskimäärin 11 kirjaa vuodessa. Teatterissa käymisestä oli saattanut vierähtää kymmenen, jopa viisitoistakin vuotta. Sanomalehdistä pääkirjoituksia luki vain 3 prosenttia opiskelijoista, taloussivuja yksi kymmenestä. Yhtä harva oli kiinnostunut tiedekirjoituksista. Sarjakuvat olivat huomattavasti suosituimpia. Television ohjelmatoja luki lähes joka neljäs opiskelija. Taidenäyttelyissä käymisestä oli useimmiten kulunut vuosia, jopa kaksikymmentäkin. Kulttuuri-instituutioista kirjasto oli suosituin. Elokuvat taas vetivät opiskelijoita puoleensa paremmin kuin teatterit.

Kahdeksan opiskelijaa kymmenestä seurasi televisiosta viihdeohjelmia, mutta vain vähän yli kolme kymmenestä katsoi uutisia. Dokumenttiohjelmat kiinnostivat alle kahta kymmenestä. Kulttuuriohjelmia ei katsonut edes yksi kymmenestä, eikä television talousohjelmia katsonut kukaan. Viihdeohjelmista suosituimpia olivat mm. *Salatut elämät* ja *Frendit*. Dokumenteista useimmin katsottuja olivat mm. *Avara luonto* ja *4D-dokumentit*.

Tulokset eivät ole kovin mairittelevia. Vaikka ne piirtävät yhden ammattikorkeakoulun kulttuuriprofiilin, tuloksista voivat ottaa onkeensa muutkin korkeakoulut silloin, kun laaditaan opetussuunnitelmia ja punnitaan eri opintojaksojen painoarvoja.

Kansan voi kasvattaa sen tulevaisuutta varten vain sen menneisyys. (Langbehn)

SISÄLTÖ

I JOHDANTO	6
1.1 Tutkimuksen taustaksi	6
1.2 Kulttuurin määritelmä	8
1.3 Turun ammattikorkeakoulun esittely	8
2 KULTTUURI-IDENTITEETTI JA OPETUSSUUNNITELMAT	10
3 TUTKIMUKSEN ESITTELY	12
4 TUTKIMUKSEN TULOKSET	15
4.1 Suomalaisen kulttuurin eri osa-alueiden tuntemus	15
4.1.1 Historia ja maantiede	15
4.1.2 Kirjallisuus	18
4.1.3 Kuvataide	20
4.1.4 Säveltaide	23
4.1.5 Koulutusalojen vertailu	25
4.2 Sukupuolen, pohjakoulutuksen ja koulutusasteen yhteys tuloksiin	26
4.3 Kyselyn tason arviointi	29
4.4 Suomalaisen kulttuurin tuntemisen tärkeys	30
4.5 Harrastuneisuus	35
4.5.1 Kirjojen ja sanomalehtien lukeminen	35
4.5.2 Televisio-ohjelmien seuraaminen	38
4.5.3 Kirjastossa, elokuvissa, teatterissa ja taidenäyttelyissä käyminen	40
5 TUTKIMUKSEN SATOA	46
5.1 Turun ammattikorkeakoulun tyypillinen opiskelija	46
5.2 Havahtumisen paikka	47
LÄHTEET	49

LIITE Testilomake: Tunnetko Suomea ja sen kulttuuria?

KUVIOT

- 1 Historiaan ja maantieteeseen liittyvien kysymysten ratkaisuprosentti Turun ammattikorkeakoulussa.
- 2 Kirjallisuuteen liittyvien kysymysten ratkaisuprosentti Turun ammattikorkeakoulussa.
- 3 Kuvataiteeseen liittyvien kysymysten ratkaisuprosentti Turun ammattikorkeakoulussa.
- 4 Säveltaiteeseen liittyvien kysymysten ratkaisuprosentti Turun ammattikorkeakoulussa.
- 5 Turun ammattikorkeakoulun koulutusalojen kulttuuriprofiili.
- 6 Turun ammattikorkeakoulun opiskelijan kulttuuriprofiili.

TAULUKOT

- 1 Vastaajien jakautuminen koulutusaloittain ja -ohjelmittain nuorisosteella ja aikuiskoulutuksessa.
- 2 Historiaan ja maantieteeseen liittyvien kysymysten ratkaisuprosentti Turun ammattikorkeakoulussa.
- 3 Kirjallisuuteen liittyvien kysymysten ratkaisuprosentti Turun ammattikorkeakoulussa.
- 4 Kuvataiteeseen liittyvien kysymysten ratkaisuprosentti Turun ammattikorkeakoulussa.
- 5 Säveltaiteeseen liittyvien kysymysten ratkaisuprosentti Turun ammattikorkeakoulussa.
- 6 Kulttuurin eri osa-alueiden hallinta (ratkaisuprosentti) koulutusaloittain.
- 7 Sukupuolen yhteys tuloksiin.
- 8 Pohjakoulutuksen yhteys tuloksiin.
- 9 Koulutusasteen yhteys tuloksiin.
- 10 Kyselyn tason arviointi (kysymys 35).
- 11 Suomalaisen kulttuurin tuntemisen tärkeys (kysymys 36).
- 12 Suomalaisen kulttuurin opintojakson sisällyttäminen opetussuunnitelmaan (kysymys 37).
- 13 Kirjojen lukeminen (kysymys 31).
- 14 Sanomalehden osastojen kiinnostavuus (kysymys 32).
- 15 Televisio-ohjelmien seuraaminen (kysymys 33).
- 16 Kirjastossa käyminen (kysymys 34).
- 17 Elokuviissa käyminen (kysymys 34).
- 18 Teatterissa käyminen (kysymys 34).
- 19 Taidenäyttelyissä käyminen (kysymys 34).

I JOHDANTO

I.1 Tutkimuksen taustaksi

SUOMI-TIETOUDEN OPINTOJAKSOJA OPISKELIJOILLE

Nykypäivän ihminen elää lähes hallitsemattomassa tietotulvassa. Jotta hän kykenisi hallitsemaan ja jäsentämään tätä kaaosta, hän tarvitsee työkalukseen, kuten nykytermi kuuluu, tiettyä sisään rakentunutta mallia, johon suhteuttaa ympäröivä todellisuus. Tämä hiljainen malli rakentuu ihmisten sisään satojen, jopa tuhansien vuosien aikana, ja sitä muovaavat kansakuntien historialliset tapahtumat ja kontaktit eri kulttuureihin. Sisäinen malli rakentuu yhteiselle kulttuuriperinnölle, joka on siirtynyt sukupolvelta toiselle. Tieto on keskeinen tuotannon ja kilpailukyvyn edellytys, ja helposti kuvitellaan, että nykyinen hyvinvointimme perustuu pelkästään teknologiaosaamiseen.

Taiteen ja yleensäkin kulttuurin merkitykseen yksilön ja yhteisöjen hyvinvoinnin lisääjänä on alettu kiinnittää huomiota niin julkishallinnon kuin yritystenkin organisaatioissa. Laskeetaan, että kulttuuriin suunnatut eurot tulevat monin verroin takaisin työntekijöiden hyvinvointina ja yhteisön imagon kohottajana. Esimerkiksi Euroopan kulttuuripääkaupunki -hanke edustaa tällaista ajattelutapaa, jossa kulttuuri tuotteistetaan taloudellisten etujen saavuttamiseksi ja kansainvälisen kilpailun käyttövoimaksi. Kulttuurihankkeilla pyritään lisäämään paikkakuntien arvostusta ja vetovoimaa, jotta niihin saataisiin yritystoimintaa ja sen mukana asukkaita sekä kansainvälistä näkyvyyttä.

Maailmalla Suomi luetaan informaatioajan ja globaalin verkostotalouden uranuurtajiin, jonka käyttövoiman ovat muodostaneet tasa-arvo, teknologiaosaaminen ja vahva kulttuurinen identiteetti. Kulttuuri on, paitsi taiteen tekemistä ja harrastamista, myös perustana tavallamme elää ja jäsentää ympäröivää maailmaa ja muita kulttuureja. Nykyajan ihminen ajattelee helposti, ettei oman yhteiskunnan rakenteille ja arvoille ole enää käyttöä talouden globaalistuvilla markkinoilla ja integroituneessa Euroopassa. Netissä surffaillaan maantieteellisistä ja kulttuurisista rajoista piittaamatta, ja bittivaruuteen luodaan entistä täydellisempiä virtuaalimaailmoja.

Näkemyks kulttuurin merkityksestä on parin viime vuosikymmenen aikana muuttunut radikaalisti koko Euroopassa. Kulttuurin taloudellista ja sosiaalista merkitystä on ruvettu korostamaan esteettisten arvojen, kulttuuriperinnön ja kansallisen identiteetin rinnalla. Kulttuurin sosiaaliset vaikutukset taas yhdistetään hyvinvointivaltion edellytyksiin, ja on alettu tunnustaa sen merkitys syrjäytymisen ehkäisemisessä ja yleisen elämänlaadun ja sosiaalisen osallistumisen kohentamisessa. (Heiskanen 2003, 47.)

Olen tutustunut sekä ammatti- että tiedekorkeakoulujen opetustarjontaan ja todennut, että harvassa ovat, valitettavasti, ne opintojaksot, joissa opastetaan suomalaisen kulttuurin lähteille tai annetaan mahdollisuus kartuttaa Suomi-tietoutta. Poikkeuksena tietysti ovat kulttuurialan koulutusohjelmat. Turun ammattikorkeakoulussa kulttuuriin liittyviä opintojaksoja on tarjolla kuvataiteen, muotoilun, musiikkipedagogiikan, viestinnän, restauroinnin sekä kirjasto- ja tietopalvelujen koulutusohjelmissa, ja ne liittyvät yksiselitteisesti oman ammattialan kulttuuriin ja historiaan, esimerkiksi: taidehistoriaan, musiikin historiaan, yleiseen arkkitehtuuriin, muotoilun historiaan ja Suomen rakennushistoriaan. Yleistä tietopakettia vaikkapa Suomen historiasta, maantieteestä tai yhteiskunnallisista asioista opiskelijat eivät saa.

Muutamia vuosia sitten panin tarjolle vapaasti valittaviin opintoihin Suomen kulttuurin opintojakson, jonka saa suorittaa kirjatenttinä. Tähän mennessä kukaan ei ole sitä valinnut. Ammatti- ja tiedekorkeakouluissa keskitytään selvästikin puhtaasti oman ammattialan opiskeluun ja jätetään laajempi sivistyspohja huomiotta. Vai luotetaanko siihen, että sivistyspohja ja kansallisen kulttuurin tuntemuksen perusteet annetaan peruskoulussa ja toisen asteen oppilaitoksissa?

Globalistuvilla markkinoilla monet lähtevät valmistuttuaan töihin ulkomaille. He edustavat siellä Suomea, ja heidän odotetaan hallitsevan edes perusasiat omasta maastaan. Valitettava tosiasia on kokemukseni mukaan se, että ulkomailta tulevat opiskelijat tuntevat meidän kulttuuriamme usein paremmin kuin suomalaiset opiskelijat. Tästä sain ajatuksen, että olisi mielenkiintoista selvittää Turun ammattikorkeakoulun opiskelijoiden Suomi-tietouden taso, lähinnä yleissivistävästä näkökulmasta. Tutkimus painottuu kulttuurin tuntemiseen ja harrastamiseen, mutta jonkin verran myös historiaan ja maantieteeseen.

Tutkimuksen kohdejoukkona ovat Turun ammattikorkeakoulun lukuvuoden 2004–2005 nuoriso- ja aikuisasteen opiskelijat. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, kuinka hyvin he tuntevat Suomea ja sen kulttuuria. Opiskelijoille jaetussa lomakkeistossa on kysymyksiä mm. sekä Suomen kulttuurista että historiasta ja maantieteestä.

Selvitysteni mukaan vastaavaa tutkimusta ei ole Suomessa opiskelijoista tehty. *Helena Piskonen* on Jyväskylän yliopiston sosiologian laitoksen tutkimuksessa vuonna 1993 kartoittanut neljän koulutusohjelman opiskelijoiden kulttuuripääomaan liittyviä ominaispiirteitä. Tilastokeskus toteuttaa muutaman vuoden välein kansalaisten vapaa-ajan käyttöön liittyvän kyselyn, jossa selvitetään mm. kulttuuriharrastuksia. Opetusministeriö kartoittaa samantapaisia asioita Kulttuuripuntari-nimisessä tutkimuksessaan. Mainitut tutkimukset poikkeavat oleellisesti nyt toteuttamastani Turun ammattikorkeakoulun opiskelijoita koskevasta tutkimuksesta. Piskosen tutkimuksessa keskitytään lähinnä kulttuurin ominaispiirteisiin, opiskelijoiden kulttuuriseen makuun ja legitimiin kulttuuriin tuntemukseen. Tavoitteena on selvittää, minkälaisia intellektuellien ominaispiirteitä opiskelijoilta voidaan edellyttää. Kahden jälkimmäisen tutkimuksen kartoitukset ovat hyvin ylimalkaisia eikä niiden kohdejoukko muodostu opiskelijoista. Missään näissä tutkimuksissa ei käsitellä laaja-alaisesti kulttuurin eri lajeja eikä Suomi-tuntemusta.

1.2 Kulttuurin määritelmä

JÄÄKIEKKOMATSITKIN KULTTUURIA

Kulttuuri voidaan määrittää usealla tavalla. ”Kulttuuri voidaan ymmärtää suppeasti, jolloin siihen kuuluvat esimerkiksi teatteri, musiikki ja kirjallisuus. Laajemmassa mielessä kulttuuri on tietyn ihmisryhmän tapa elää ja käyttäytyä, jolloin tarkastellaan tietyn ryhmän jäseniä yhdistäviä piirteitä ja tapoja. Käyttäytymismallit antavat ryhmälle oman identiteetin.” (Salo-Lee et al. 1996, 6.) Usein kulttuurilla tarkoitetaan pelkästään kirjallisuutta sekä sävel- ja kuvataiteita. Mutta kulttuuria ovat jääkiekkomatsit sekä chat- ja nettikulttuuri siinä kuin taidenäyttelytkin.

Nykysuomen sanakirjassa kulttuuri-sanana päämerkitys määritetään siten, että se tarkoittaa ihmiskunnan, jonkin kansan tai kansanryhmän aikojen kuluessa saavuttamaa aineellisen ja henkisen kehityksen tilaa tai astetta, teknistä, taloudellista ja henkistä viljelyä. (Nykysuomen sanakirja 1996, 570.) Kulttuuri jaotellaan usein myös kansankulttuuriin ja korkeakulttuuriin, joka liitetään yhteiskunnalliseen eliittiin. Oman alueensa muodostaa esimerkiksi populaarikulttuuri. Kaikilla kulttuurin eri aloilla on puolestaan omat alakulttuurinsa. Tiittula (1997, 33) määrittää kulttuurin itsestäänselvyyksien järjestelmäksi, joka erottaa ryhmät toisistaan ja joka havaitaan vasta, kun se törmää toiseen itsestäänselvyyksien järjestelmään.

Tässä tutkimuksessa käsittelem kulttuuria sen suppeimmassa merkityksessä. Kulttuuriin liittyvillä kysymyksillä pyrin kartoittamaan kirjallisuuden sekä kuva- ja säveltaiteen tunte-
musta. Lisäksi selvitän kulttuuriin liittyviä harrastuksia: elokuvissa, teatterissa ja taidenäytel-
lyissä käymistä.

1.3 Turun ammattikorkeakoulu

MONIALAISTA OSAAMISTA MONELLA KAMPUKSELLA

Turun ammattikorkeakoulu on aloittanut toimintansa Turun väliaikaisena teknillisenä ammattikorkeakouluna vuonna 1992. Vuonna 1997 se vakinaistettiin Turun ammattikorkeakouluksi, joka vastaa Varsinais-Suomen korkeimman ammatillisen osaamisen kehittämistä. Toimintaa on kuudella paikkakunnalla: Turussa, Loimaalla, Mynämäessä, Paraisilla, Salossa ja Uudessakaupungissa. (Turun ammattikorkeakoulu 2006a [viitattu 6.11.2006].) Opetusta annetaan seitsemällä koulutusalueella, joita ovat kulttuuriala, luonnontieteiden ala, luonnonvara- ja ympäristöala, matkailu-, ravitsemis- ja talousala, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala, tekniikan ja liikenteen ala sekä yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala. (Turun ammattikorkeakoulu 2006b [viitattu 6.11.2006].)

Opiskelijoita on yli 8 000. Lisäksi aikuisten tutkintoon johtavassa koulutuksessa ja erikoistumisopinnoissa opiskelee 1 800 opiskelijaa (Turun ammattikorkeakoulu 2006b [viitattu 6.11.2006]). Turun ammattikorkeakoulu on sekä Suomessa että koko maailmassa ensimmäinen korkeakoulu, joka tehostaa toimintaansa yhteiskuntavastuuraportoinnilla (Turun ammattikorkeakoulu 2006c [viitattu 6.11.2006]).

Kansainvälisessä toiminnassa keskeistä on opiskelija- ja harjoittelijavaihto, opettaja- ja asiantuntijavaihto sekä kansainväliset yhteistyöhankkeet, joita toteutetaan enenevässä määrin yhdessä työelämän kanssa. Kansainvälisen yhteistyön painopistealueita ovat Itämeren alue ja muu Eurooppa. Sen lisäksi eri koulutusaloilla on yhteistyökumppaneita Aasiassa, Afrikassa ja Amerikassa. Turun ammattikorkeakoulussa on myös useita vieraskielisiä koulutusohjelmia, joissa monikulttuurinen opiskeluympäristö tarjoaa kansainvälistymismahdollisuuksia sekä opiskelijoille että henkilöstölle. Niissä opiskelee ulkomaalaisia tutkinto-opiskelijoita sekä eri toimipisteiden vaihto-opiskelijoita. (Turun ammattikorkeakoulu 2006d [viitattu 6.11.2006].)

Laadun kehittämiseksi Turun ammattikorkeakoulu on sitoutunut kansallisiin ja eurooppalaisiin tavoitteisiin ja periaatteisiin. Korkeakoulu vastaa koulutuksen ja muun toiminnan laatutasosta ja jatkuvasta kehittämisestä sekä osallistuu ulkopuoliseen laadunarviointiin. Laadun jatkuvalla parantamisella se pyrkii kehittämään oppilaitosta kansainvälisesti korkeatasoiseksi sekä tutkimus- ja kehitystyötä järjestäväksi korkeakouluksi. (Turun ammattikorkeakoulu 2006e [viitattu 6.11.2006].)

2 KULTTUURI-IDENTITEETTI JA OPETUSSUUNNITELMAT

KULTTUURI MARKKINATALOUDENKIN VOIMAVARA

Käsitteen *identiteetti* katsotaan tarkoittavan sitä, miten ihminen kokee kuulumisensa tiettyyn yhteisöön ja kulttuuriin. Käsitteellä *suomalainen kulttuuri-identiteetti* voitaisiin ymmärtää kaikkien suomalaisten kollektiiviseksi suomalaisuuden kokemukseksi ja tunteeksi siitä, mikä erottaa meidät muista kansoista ja kulttuureista. Suomalaisen identiteetin muotoutumiseen on voimakkaasti vaikuttanut Runebergin ja Topeliuksen hahmottama kuva Suomen kansasta. (Haatainen 2004. [viitattu 23.3.2005].)

Vahva omaleimainen kulttuuri-identiteetti on henkinen ja sosiaalinen voimavara, jopa taloudellinen menestystekijä. Oikein ymmärrettynä vahva kulttuuri-identiteetti ei merkitse muiden kulttuurien väheksymistä, vaan parhaimmillaan se luo perustan myös suvaitsevaisuudelle ja muiden kulttuurien arvostamiselle. Paikallisen perinteen ja historian tuntemus ei merkitse katseen kääntämistä taaksepäin, vaan turvallista jatkuvuutta ja voimavaroja ja viisautta nykypäivää ja tulevaisuutta varten. Kulttuurisesti kestävässä yhteisössä ihmiset tuntevat juurensa ja perinteensä, jolle perustavat oman kulttuuri-identiteettinsä. (Wakkanet S.a. [viitattu 7.11.2006].)

Monikulttuurisuus ja eri kulttuurien vuorovaikutus ovat aikamme avainkäsitteitä. Samalla kytee kuitenkin epävarmuus siitä, säilyykö oma kansallinen kulttuurimme ja identiteettimme elinvoimaisena globaalistuvilla markkinoilla.

”Suomi on syntynyt kulttuurin voimalla, ja kulttuuri pitää sen koossa. Ilman voimakasta kulttuurista identiteettiä katoamme tunnistamattomina hiukkasina maailman teknologiseen avaruuteen.” (Siikala 2003, 20.)

Opetusministeriön visiossa todetaan, että Suomi on pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta, jossa koulutus, kulttuuri ja tiede ovat kansalaisten hyvinvoinnin ja Suomen talouden ja sivistyksen keskeiset menestystekijät (Opetusministeriö 2003. Tiivistelmä [viitattu 20.3.2006]).

Uusissa perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmissa (2004) kulttuuriperintö otetaan entistä enemmän huomioon. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa opetuksen tehtäväksi määritetään kulttuuriperinnön välittäminen sukupolvelta toiselle. Lukio-opetuksen opetussuunnitelman (2003) mukaan arvoperustan on pohjauduttava suomalaiseen sivistyshistoriaan, joka on osa sekä pohjoismaista että eurooppalaista kulttuuriperintöä. Ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelmissa (2001) edellytetään, että koulutus tuottaa opiskelijalle sellaiset valmiudet, että hän tiedostaa oman kulttuurinsa ja arvoperustansa. (EDU 2004 [viitattu 23.3.2004].)

Opetussuunnitelmien tavoitteena on rakentaa opiskelijoiden omaa kulttuuri-identiteettiä globaalistuvassa maailmassa, minkä avulla edistetään myös suvaitsevaisuutta ja kulttuurien välistä ymmärtämystä.

Kulttuurilla on todettu olevan merkittävä asema ihmisten terveyteen, sosiaalisuuteen, suvaitsevaisuuteen ja identiteettiin liittyvissä asioissa. Lisäksi on havahduttu näkemään sen markkinataloudellinen hyötyarvo. Kansainvälisen kaupankäynnin, opiskelijavaihdon ja matkailubisneksen yhteyksissä toivotetaan, miten tärkeää on oppia tuntemaan vieraita kulttuureja. Järjestetään kansainvälisyyskasvatusta ja monenlaisia vieraiden maiden oloihin perehdyttäviä opintojaksoja.

Missä on tarjolla ammattikorkeakoulujen Suomi-tietouden opintojaksoja? Eipä niitä juuri ole tarjolla kuin kulttuurialan koulutusohjelmissa. Kuitenkin esimerkiksi liiketalouden ja tekniikan koulutusohjelmista – miksei muistakin - valmistuu juuri vaikkapa kansainvälisen kaupan ja teollisuuden asiantuntijoita, joiden pitäisi edustaa mallikelpoisesti omaa maatansa ja tietää edes perusasiat sen kulttuurista ja kehityksestä. Sava (2003, 33) kysyykin aiheellisesti, onko niin, että koulutus tuottaakin todellisuudessa vain työvoimaa, ei ihmisiä.

3 TUTKIMUKSEN ESITTELY

EI PELKÄLLÄ ONNELLA

Tutkimuksen perusjoukon muodostivat Turun ammattikorkeakoulussa vuosina 2004 ja 2005 opiskelleet nuoret ja aikuiset. Aineistonkeruumenetelmänä käytin kysymyslomaketta, jossa oli sekä monivalintatehtäviä (kaksi tai kolme vaihtoehtoa) että ilman vaihtoehtoja suoraa vastausta edellyttäviä kysymyksiä. Monet valintatehtävät ovat sellaisia, että virheellisetkin vaihtoehdot ovat jollakin tavalla merkityksellisiä, eli moni opiskelija varmasti muisti niiden liittyvän johonkin merkittävään tilanteeseen.

Pelkällä veikkaamisella ja hyvällä onnella ei kaikista kysymyksistä selviä. Esimerkiksi kysymyksessä 2 haetaan yleisen oppivelvollisuuden säätämivuotta. Vastausvaihtoehtoina ovat vuodet 1809, 1917 ja 1921 (oikea vastaus). Jotta opiskelija pystyisi päättämään vuoteen 1921, hänen täytyisi tietää, mitä tapahtui kahtena muuna vuotena: vuonna 1809 Suomi liitettiin Venäjän alaisuuteen ja vuonna 1917 Suomi itsenäistyi. Annetuista vaihtoehdoista ei välttämättä mikään ole oikea vastaus. Tällainen on esimerkiksi kysymys 15, jossa pitää valita *Kalevalan* ja *Kantelettaren* ”isä” vaihtoehdoista *J. L. Runeberg*, *Aleksis Kivi* ja *J. V. Snellman*. Lomakkeiston instruktiossa pyydetään alleviivaamaan oikea vaihtoehto tai oikeat vaihtoehdot tai jättämään alleviivaamatta, mikäli vastaajan mielestä ei mikään annetuista vaihtoehdoista ole oikea.

Kysymyslomakkeen rakenteen suunnittelussa olen noudattanut pitkälti Helsingin yliopiston julkaisemaa Suomi-kurssin opetusmateriaalin runkoa. Tämä materiaali koostuu neljästä teoksesta (*Suomen lähihistoria, Suomen aluemaantiede, Suuri muutos – suomalaisen yhteiskunnan kehityspiirteitä sekä Suomen taide ja kulttuuri*). (Molarius 1993.) Tutkimuslomake on nelisivuinen, ja siinä on yhteensä 37 kysymystä (liite 1). Kysymykset ovat kansanperinteen, arkkitehtuurin, kuvanveiston, maalaus- ja säveltaiteen, kirjallisuuden ja taideteollisuuden aloilta. Lisäksi on kysymyksiä Suomen historiasta ja maantieteestä. Muut kulttuurin alueet, esimerkiksi populaarikulttuurin ja erilaiset alakulttuurit, olen rajannut tutkimuksen ulkopuolelle. Lisäksi kartoitan lomakkeen kysymyksillä opiskelijoiden kulttuuriharrastuksia ja mediatottumuksia: kirjojen ja sanomalehtien lukemista, television katselutottumuksia sekä kirjastossa, elokuvissa, teatterissa ja taidenäyttelyissä käyntiä.

Opiskelijat ovat myös arvioineet kyselyn vaikeustasoa sekä sitä, kuinka tärkeänä he pitävät suomalaisen kulttuurin tuntemista toisaalta yleissivistyksen ja toisaalta tulevan ammattinsa kannalta. Kysyin myös heidän mielipidettään siitä, pitäisikö Turun ammattikorkeakoulussa järjestää suomalaisen kulttuurin opintojakso.

Testi toteutettiin tentin tapaan siten, että eri koulutusohjelmien opettajat jakoivat opiskelijoille lomakkeet omilla tunneillaan. Vaikka opettajat suhtautuivatkin myönteisesti tutkimukseeni, en voinut verottaa heidän oppituntejaan ylenmääräisesti. Tästä syystä kysymykset piti suunnitella siten, että opiskelijat pystyivät vastamaan niihin nopeasti ja ettei pitkiä harkinta-

aikoja olisi tarvittu, koska ei voinut kohtuuttomasti käyttää aikaa opettajien muutenkin vähistä kontaktitunneista. Kaiken kaikkiaan testiin kului aikaa noin 25 minuuttia.

Pyrin kysymysten analyysissä selvittämään, onko Suomi-tietoudessa eroja eri koulutusalojen opiskelijoiden välillä. Lisäksi tutkin sitä, selittääkö koulutustausta tuloksia, koska opiskelijoita tulee ammattikorkeakouluun sekä ammatilliselta toiselta asteelta että lukiosta. Edelleen selvitän sitä, onko tiedoissa eroja eri sukupuolten välillä sekä toisaalta nuorten ja aikuisten välillä, koska oppilaitoksessa järjestetään myös aikuisasteen opetusta. Tutkimuksen muuttujia ovat siis koulutusala, koulutusaste (nuoriso- ja aikuiskoulutus), sukupuoli ja koulutus- pohja (lukiokoulutus ja ammatillinen toinen aste).

Lomakkeita palautui 428 opiskelijalta. Vastausten sukupuolijakauma heijastelee jonkin verran koulutusohjelmien sukupuolijakaumia. Esimerkiksi sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala on naisvaltainen ja tekniikan ala taas miesvaltainen. Kaiken kaikkiaan analysoitavaksi kertyi 15836 vastausta.

Opiskelijat edustavat kaikkia Turun ammattikorkeakoulun koulutusaloja. Kulttuurialan seitsemästä koulutusohjelmasta ovat mukana kuvataide, muotoilu, musiikki ja viestintä. Luonnontieteiden alaa edustaa kahdesta koulutusohjelmasta tietojenkäsittely. Luonnonvara- ja ympäristöalalta ovat mukana molemmat koulutusohjelmat, sekä kala- ja ympäristötalous että kestävä kehitys. Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan ainoa koulutusohjelma, palvelujen tuottaminen ja johtaminen, on myös mukana. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan yhdestätoista koulutusohjelmasta on mukana kuusi: bioanalytiikka, ensihoito, fysioterapia, hoitotyö, radiografia ja sädehoito ja suun terveydenhuolto. Tekniikan ja liikenteen alan kahdeksasta koulutusohjelmasta ovat mukana bio- ja elintarviketekniikka, elektroniikka, laboratorioala ja tietotekniikka. Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon alan koulutusohjelmista ovat tutkimuksessa liiketalous ja utbildningsprogrammet i företagsekonomi, joka siirtyi keväällä 2005 Yrkeshögsskolan Sydvästin alaisuuteen. (Taulukko 1.)

TAULUKKO I. Vastaajien jakautuminen koulutusaloittain ja –ohjelmittain nuorisosteella ja aikuis-koulutuksessa (N = naiset, M = miehet).

Koulutusala	Koulutusohjelma	Hiöä	N	M
Kulttuuriala	Esittävä taide	-	-	-
	Kuvataide	30	18	12
	Muotoilu	15	15	-
	Musiikki	19	15	4
	Viestintä	17	11	6
	Restaurointi	-	-	-
	Kirjasto- ja tietopalvelut	-	-	-
Luonnontieteiden ala	Tietojenkäsittely	25	14	11
	Degree Programme in Business Information Technology	-	-	-
Luonnonvara- ja ympäristöala	Kala- ja ympäristötalous	14	8	6
	Kestävä kehitys	23	22	1
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	Palvelujen tuottaminen ja johtaminen	21	15	6
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	Bioanalytiikka	9	8	1
	Degree Programme in Nursing	-	-	-
	Ensihoito	13	6	7
	Fysioterapia	21	20	1
	Ikääntyvien ja pitkäaikaisspotilaiden hoito	-	-	-
	Hoitotyö	48	45	3
	Kauneudenhoitoala	-	-	-
	Radiografia ja sädehoito	15	13	2
	Sosiaaliala	-	-	-
	Suun terveydenhuolto	13	13	-
	Toimintaterapia			
Tekniikan ja liikenteen ala	Auto- ja kuljetustekniikka	-	-	-
	Bio- ja elintarviketekniikka	32	20	12
	Degree Programme in Information Technology	-	-	-
	Elektroniikka	18	1	17
	Kone- ja tuotantotekniikka	-	-	-
	Laboratorioala (aikuiset)	18	17	1
	Rakennustekniikka	-	-	-
	Tietotekniikka	16	-	16
Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala	Degree Programme in International Business	-	-	-
	Liiketalous	35	27	8
	Liiketalous (aikuiset)	16	12	4
	Liiketoiminta ja logistiikka	-	-	-
	Utbildningsprogrammet i företagsekonomi	10	8	2

4 TUTKIMUKSEN TULOKSET

4.1 Suomalaisen kulttuurin eri osa-alueiden tuntemus

4.1.1 Historia ja maantiede

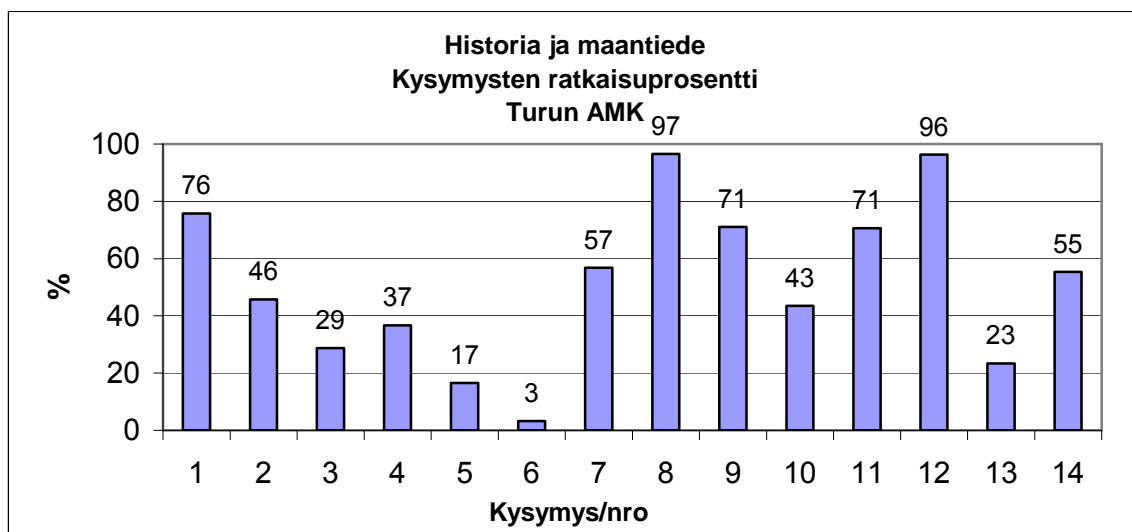
YLIOPISTOLAITOSKO VASTA SATAVUOTIAS ?

Lomakkeen (liite 1) kysymykset 1–14 käsittelevät Suomen historian tapahtumia ja maantiedettä (taulukko 2 ja kuvio 1). Kaikkien historiaan liittyvien kysymysten yhteinen ratkaisuprosentti on koko ammattikorkeakoulussa 53, ts. oikeita vastauksia on vain hieman yli puolet maksimimäärästä (2745/5136).

TAULUKKO 2. *Historiaan ja maantieteeseen liittyvien kysymysten ratkaisuprosentti Turun ammattikorkeakoulussa.*

Kysymys/nro	Koulutusalat						
	1	2	3	4	5	6	7
	Historia						
1	82	76	87	71	69	77	79
2	41	40	48	33	51	55	50
3	30	36	22	29	28	30	26
4	34	56	37	29	38	40	46
5	16	16	19	5	13	25	20
6	4	8	4	0	4	0	5
7	65	60	61	57	56	60	51
8	97	96	100	90	97	98	95
9	71	64	78	61	66	79	79
10	50	68	38	57	29	44	54
11	72	88	73	76	69	73	66
12	94	96	100	100	97	93	99
	Maantiede						
13	11	28	52	14	22	22	28
14	53	56	51	62	67	51	47

Koulutusalat: 1 Kulttuuriala 2 Luonnontieteiden ala 3 Luonnonvara- ja ympäristöala 4 Matkailu-, ravitsemis- ja talousala 5 Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala 6 Tekniikan ja liikenteen ala 7 Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala.

KUVIO 1. Historiaan ja maantieteeseen liittyvien kysymysten ratkaisuprosentti Turun ammattikorkeakoulussa.

Kysymykset:

- 1 Kumman vallan alaisuudessa Suomi oli vuosina 1719–1809: Venäjän vai Ruotsin?
- 2 Suomeen säädettiin yleinen oppivelvollisuus: vuonna 1809, 1917 vai 1921?
- 3 Millä vuosisadalla Suomeen perustettiin ensimmäinen yliopisto: 1600, 1700 vai 1900?
- 4 Maassamme on suomenruotsalaisia noin: 300 000, 400 000 tai 490 000.
- 5 Saamelaisia on maassamme noin 2 500, 3 500 tai 4 100.
- 6 Minä vuonna Suomeen säädettiin yleinen ja yhtäläinen äänioikeus (suora vastaus)?
- 7 Millä vuosikymmenellä ns. kieltolaki kumottiin: 1910, 1920 vai 1930?
- 8 Suomi itsenäistyi vuonna 1809, 1905 tai 1917?
- 9 Minkä valtion kanssa Suomi solmi aikoinaan yya-sopimuksen: Neuvostoliiton, EU-maiden vai Itämeren maiden?
- 10 Minä vuonna Helsingissä pidettiin ETYK-kokous: 1972, 19975 vai 1985?
- 11 Helsingistä tuli Suomen pääkaupunki vuonna 1640, 1709 vai 1812?
- 12 Mainitse presidentti Tarja Halosta edeltäneet kolme Suomen presidenttiä.
- 13 Mikä on Suomen pinta-ala (noin)/neliökilometri: 340 000, 425 000 vai 515 000?
- 14 Mikä on Suomen suurin järvi: Suur-Saimaa, Päijänne vai Iso-Pielinen?

Parhaiten on selviydytty kysymyksistä 8 ja 12. Edellisessä on tarjolla kolme vaihtoehtoa Suomen itsenäistymisen vuodeksi (1809, 1905 ja 1917). Kaksi ensin mainittua ovat tuttuja vuosilukuja nekin. Vuonna 1809 Suomesta tuli Venäjän keisarikunnan autonominen suuriruhtinaskunta, ja vuonna 1905 järjestettiin suurlakko. Nämä vaihtoehdot eivät hämänneet kuin 15:tä opiskelijaa 428:sta (ratkaisuprosentti on 97). Kysymyksessä 12 pyydetään mainitsemaan presidentti Halosta edeltäneet kolme presidenttiä (Ahtisaari, Koivisto ja Kekkonen). Oikeita vastauksia on jopa 96 %, mikä ei ihmetytä kovinkaan, koska kyseessä on aivan lähihistoria. Joku on erehtynyt kuitenkin sijoittamaan Mannerheimin Kekkonen valtakaudelle.

Kaikkein vaikeimmaksi näkyy osoittautuneen kysymys 6, jossa pyydetään mainitsemaan, vuosi, jolloin Suomeen on säädetty yleinen ja yhtäläinen äänioikeus (1906). Sen on tiennyt vain 14 henkilöä 428:sta (3,27 %). Suurin osa ei ole vastannut tähän kysymykseen. Kysymykseen vastanneista taas suurin osa on ehdottanut vuotta 1917. Ehkä he ovat ajatelleet, että itsenäistymiseen on automaattisesti liittynyt yleinen äänioikeus. Tosin asia oli aktueelli testin suorittamisen aikaan ja sitä oli mediassa käsitelty, koska tulossa olivat 100-vuotisjuhlallisuudet. Noin neljännes (24 %) opiskelijoista on kuvitellut Suomen kuuluneen Venäjän alaisuuteen vuosina 1719–1809 (kysymys 1). Vastausvaihtoehtoja on annettuna vain kaksi: Venäjän tai Ruotsin alaisuuteen. Vetoapua olisi ehkä saanut kysymyksestä 8, jos olisi ollut varma sen oikeasta vastauksesta. Lähes kolme neljäsosaa (71 %) on tiennyt kysymyksen 11 oikean vastauksen, että Helsingistä tuli Suomen pääkaupunki vuonna 1812 (vaihtoehtoina ovat vuodet 1640 ja 1709). Ratkaisuprosentti osoittaa hyvää paikallishistorian tuntemusta.

Lähihistoriaan kuuluvat myös kysymykset 9 ja 10. Edellisessä kysytään, minkä valtion kanssa Suomi solmi *yya-sopimuksen*. Lähes kaksi kolmannesta (71 %) on osunut oikeaan valitessaan Neuvostoliiton (muut vaihtoehdot: EU-maiden tai Itämeren maiden kanssa). Sen sijaan vain vajaa puolet (43 %) on tiennyt, milloin Helsingissä pidettiin ETYK-kokous: valintavaihtoehtoja ovat vuodet 1972, 1975 ja 1985.

Kysymys 5 on osoittautunut myös kohtalaisen vaikeaksi. Tarjolla on ollut kolme vaihtoehtoa maamme saamelaisten määräksi (2500, 3500 ja 4100). Oikean vaihtoehdon on valinnut vain 71 opiskelijaa (17 %). Sen sijaan suomenruotsalaisten määrä on osattu arvioida hieman paremmin (kysymyksen 4 likimääräiset vaihtoehdot: 300 000, 400 000 ja 490 000). Oikeaan vastaukseen on päätenyt noin kolmannes (37 %) opiskelijoista.

Kysymyksessä 3 on pitänyt kolmesta vaihtoehdosta (1600, 1700 ja 1900) valita se vuosisata, jolloin Suomeen on perustettu ensimmäinen yliopisto. Kuvittelisi, että varsinaisia vaihtoehtoja tässä olisivat olleet kaksi ensimmäistä. On kuitenkin sellaisiakin opiskelijoita, jotka kuvittelevat yliopistolaitoksen olevan vasta noin satavuotias. Lähes kolme neljäsosaa opiskelijoista ei ole tiennyt oikeaa ajankohtaa (oikeita vastauksia on vain 29 %). Selittyköhän heikko tietämys sillä, ettei tutkimuksen kohdejoukkona ole akateeminen yhteisö?

Yleisen oppivelvollisuuden säätämivuoden arvioinnissa on onnistuttu edellistä paremmin (kysymyksen 2 vaihtoehdot: 1809, 1917 ja 1921). Lähes puolet (46 %) on osannut erottaa sen Venäjän valtaan siirtymisen ja itsenäistymisen vuosiluvuista. Mikähän olisi ratkaisuprosentti mahtanut, jos ei olisi annettu valmiita vastausvaihtoehtoja, vaan kysymykseen olisi edellytetty suoraa vastausta? Oikean vastausvaihtoehdon valinnassa on varmaan pitkälti ollut kysymys loogisesta päättelykyvystä. Vähän yli puolet (57 %) on osunut oikeaan vastatessaan (kysymys 8), että ns. kielto laki kumottiin 1930-luvulla (kaksi muuta vaihtoehtoa ovat 1910- ja 1920-luvut).

Eri koulutusalojen vertailussa parhaiten ovat menestyneet luonnontieteiden alan opiskelijat (oikeita vastauksia kaiken kaikkiaan 59 %) ja heikoimmin sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan opiskelijat (oikeita vastauksia vain 49 %). Suuria eroja ei eri koulutusohjelmien välillä ole historian tapahtumien tuntemisessa.

Maantieteen kysymyksistä oikeita vastauksia on vain 39 %. Maantiede hallitaan huomattavasti heikommin kuin historia. Ensimmäisessä kysymyksessä on pyydetty arvioimaan Suomen pinta-ala. Vastausvaihtoehtoja ovat 340 000, 425 000 ja 515 000 neliökilometriä. Toisessa kysymyksessä on annettu Suomen suurimmaksi järveksi vaihtoehdot Suur-Saimaa, Päijänne ja Iso-Pielinen. Suomen pinta-alan on tiennyt vain alle neljäs osa opiskelijoista (23 %). Vähän yli puolet (55 %) on tiennyt suurimman järven nimen - lopuista useimmat ovat arvelleet sen olevan Päijänne.

Parhaiten ovat selviytyneet luonnonvara- ja ympäristöalan opiskelijat (oikeita vastauksia 51 %), mikä saattoi koulutusalan perusteella olla odotettavissakin. Heikoimmin ovat selviytyneet kulttuurialan opiskelijat (oikeita vastauksia vain 31 %).

4.1.2 Kirjallisuus

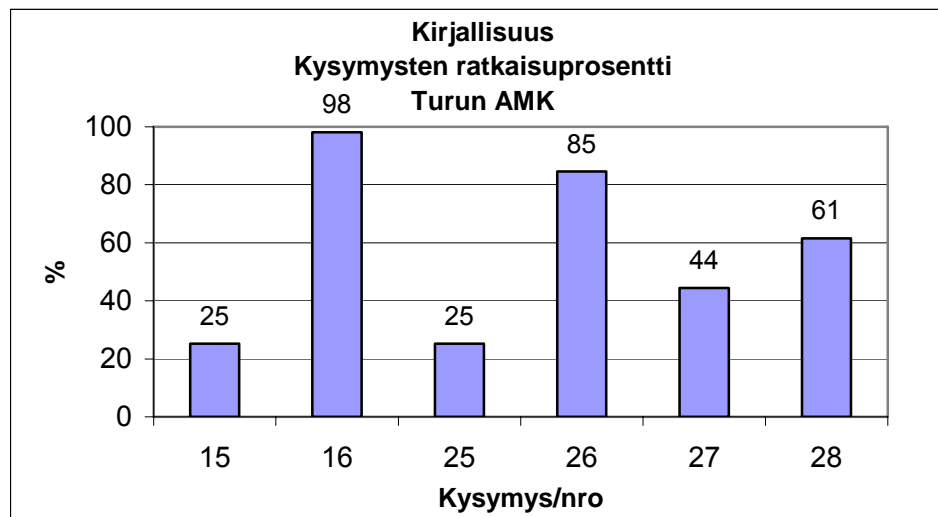
ALEKSIS KIVIKÖ KANTELETTAREN ISÄ?

Kirjallisuuteen liittyvät kysymykset 15, 16, 25, 26, 27 ja 28 ovat lähinnä kansalliskirjallisuudesta (taulukko 3 ja kuvio 2).

TAULUKKO 3. Kirjallisuuteen liittyvien kysymysten ratkaisuprosentti Turun ammattikorkeakoulussa.

	Koulutusalat						
	1	2	3	4	5	6	7
Kysymys/nro	Kirjallisuus						
15	28	12	38	19	27	20	32
16	98	96	96	100	98	97	100
25	38	28	39	19	20	11	30
26	89	72	86	81	95	73	77
27	63	36	57	57	40	29	36
28	51	64	67	62	70	59	52

Koulutusalat: 1 Kulttuuriala 2 Luonnontieteiden ala 3 Luonnonvara- ja ympäristöala 4 Matkailu-, ravitsemis- ja talousala 5 Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala 6 Tekniikan ja liikenteen ala 7 Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala.

KUVIO 2. Kirjallisuuteen liittyvien kysymysten ratkaisuprosentti Turun ammattikorkeakoulussa.

Kysymykset:

- 15 Kalevalan ja Kantelettaren ”isä” on J. L. Runeberg, Aleksis Kivi tai J. V. Snellman.
 16 Mistä Mikael Agricola on erityisen tunnettu: ABC-kirjasta, Väinämöisestä vai lääketieteestä?
 25 Väriikki Stoolin tarinat on kirjoittanut Z. Topelius, J. L. Runeberg tai Väinö Linna.
 26 Mistä teoksesta on seuraava katkelma: ”Kumauta naamaas kannua kolme, niin etköhän huomaa pientä leiskausta tuolla ylikerrassa – mutta laula, Ero, koska Poika-Jussi tanssii.
 27 Helkavirret on kirjoittanut Ilmari Kianto, Minna Canth tai Eino Leino.
 28 Kuka on saanut kirjallisuuden Nobel-palkinnon: F. E. Sillanpää, Väinö Linna vai Mika Waltari?

Kaiken kaikkiaan oikeita vastauksia on 57 %. Vaikeimmaksi on osoittautunut kysymys 15, jossa Kalevalan ja Kantelettaren ”isä” on valittava kolmesta vaihtoehdosta: *J. L. Runebergista*, *Aleksis Kivestä* ja *J. V. Snellmanista*. Vain neljäs osa (25 %) opiskelijoista on tiennyt, ettei se ollut kukaan ehdotetuista. Useimmat ovat veikanneet Runebergia, aika moni Snellmaniakin. Kiven saavutukset tunnetaan ilmeisen hyvin, koska ei juuri kukaan ole ehdottanut häntä. Pitäisiköhän tuloksesta olla huolestunut?

Väriikki Stoolin tarinoiden kirjoittaja on valittava seuraavista vaihtoehdoista (kysymys 25): Z. Topelius, J. L. Runeberg ja Väinö Linna. Vain 108 opiskelijaa (25 %) on ollut perillä asiasta. Yllättävän moni on maininnut tarinoiden kirjoittajaksi Linnan. Kansalliskirjallisuutemme klassikot Kalevala, Kanteletar ja Väriikki Stoolin tarinat sekä Lönnrot ja Runeberg tuntuvat menevän sekaisin ihmisten mielessä. Paremmiin on tunnettu Helkavirsien kirjoittaja (kysymys 27) vaihtoehdoista *Ilmari Kianto*, *Minna Canth* ja Eino Leino. Opiskelijoista 190 (44 %) on valinnut oikean vaihtoehdon. Monet ovat jättäneet kokonaan valitsematta, mikä tarkoittaa joko sitä, että heidän mielestään kukaan mainituista ei ole oikea vaihtoehto tai että he eivät ole halunneet veikata. Muutamia taas ovat veikanneet Kiantoa ja Canthia.

Kysymyksessä 26 on Aleksis Kiven Seitsemästä veljeksestä seuraava katkelma: *Kumautta naamaas kannua kolme, niin eiköhän huomaa pientä leiskausta tuolla ylikerrassa – mutta laula, Eero, koska Poika-Jussi tanssii*. Oikeita vastauksia on jopa 85 %. Tämä saattaa osoittaa mestariteoksen hyvää hallintaa. Miten olisi hallinnan laita, ellei nimiä Eero ja Jussi mainittaisi? Lopuista useimmat ovat jättäneet vastauskohdan tyhjäksi, mutta joku on arvellut lainauksen olevan Kalevalasta – ehkäpä vanhahtavan kielen perusteella. Eräs ylioppilasnuorukainen on esittänyt kirjoittamassaan lisäkommentissa ihmetyksensä: ”Voi herranen aika!!!!” Siis, kaikkea sitä kysytäänkin! Kirjallisuutemme ainoan Nobelin-palkinnon saajaksi on ehdolla kolme kirjailijaa: *F. E. Sillanpää*, *Väinö Linna* ja *Mika Waltari*. Oikeita vastauksia on 61 %.

Parhaiten on oltu perillä siitä, mistä Mikael Agricola on tunnettu: ABC-kirjasta, Väinämöisestä vai lääketieteestä (kysymys 16). Vain kahdeksalla opiskelijalla (2 %) on tässä kohden tiedoissa aukko.

Luonnonvara- ja ympäristöalan opiskelijat ovat selviytyneet kysymyksistä taaskin parhaiten: oikeita vastauksia on 64 %. Tekniikan ja liikenteen alan opiskelijat ovat toisessa ääripäässä lähes viidentoista prosenttiyksikön päässä, oikeita vastauksia on 50 %.

4.1.3 Kuvataide

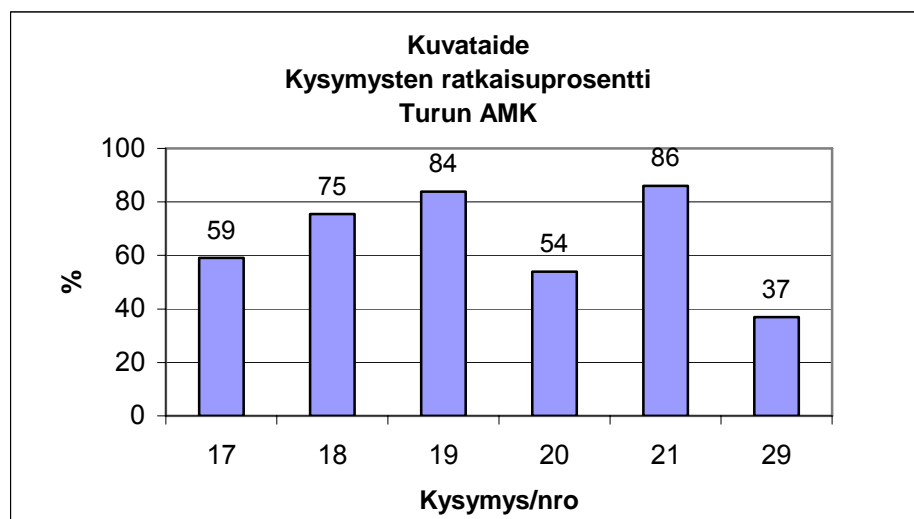
KIRSTI PAAKKANENKO MARIMEKON PERUSTAJA?

Kuvataiteen kysymysten (17–21 ja 29) oikeiden vastausten määrä on testin ylivoimaisesti suurin (66 % - taulukko 4 ja kuvio 3). Kysymys 17 liittyy arkkitehtuuriin. Siinä ehdotetaan Helsingin senaatintorin empire-rakennusten suunnittelijaksi *Alvar Aaltoa*, *C. L. Engeliä* ja *Eliel Saarista*, varmasti kaikki tuttuja nimiä. Yli puolet (59 %) opiskelijoista onkin osannut yhdistää tähän yhteyteen oikean arkkitehdin. Kulttuurialan opiskelijoille kysymys tuntuu olleen helppo, sillä lähes kolme neljästä opiskelijasta (74 %) on tiennyt sen. Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan opiskelijoista vain noin puolet on päätenyt oikeaan vastaukseen.

TAULUKKO 4. Kuvataiteeseen liittyvien kysymysten ratkaisuprosentti Turun ammattikorkeakoulussa.

Kysymys/nro	Koulutusalat						
	1	2	3	4	5	6	7
17	74	68	55	52	55	54	56
18	74	80	74	62	81	70	70
19	94	64	89	100	82	78	77
20	55	48	48	57	61	41	48
21	94	76	93	91	86	81	81
29	50	36	50	29	15	36	55

Koulutusalat: 1 Kulttuuriala 2 Luonnontieteiden ala 3 Luonnonvara- ja ympäristöala
4 Matkailu-, ravitsemis- ja talousala 5 Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala 6 Tekniikan ja liikenteen ala 7 Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala.

KUVIO 3. Kuvataiteeseen liittyvien kysymysten ratkaisuprosentti Turun ammattikorkeakoulussa

Kysymykset:

- 17 Helsingin Senaatintorin empire-rakennukset on suunnitellut Alvar Aalto, C. L. Engel tai Eliel Saarinen.
- 18 Paimion parantolan rakennuksen on suunnitellut Juhana Blomstedt, Tapio Wirkkala tai Alvar Aalto.
- 19 Albert Edelfelt oli arkkitehti, säveltäjä tai taidemaalari.
- 20 Mitä tyyliä edustaa Akseli Gallén-Kallelan taulu Akka ja kissa: romanttista, naturalistista vai kubistista?
- 21 Wäinö Aaltonen oli tunnettu runoilija, kuvanveistäjä tai säveltäjä.
- 29 Marimekko Oyj:n on perustanut Kirsti Paakkanen, Armi Ratia tai Tapio Wirkkala.

Kysymys 18 koskee Paimion parantolan rakennuksen suunnittelijaa: *Juhana Blomstedt*, *Tapio Wirkkala* vai *Alvar Aalto*. Vain neljäs osa (25 %) kaikista opiskelijoista on valinnut väärän vaihtoehdon, melko tasapuolisesti *Juhana Blomstedtin* tai *Tapio Wirkkalan*. Vaikka kyse onkin taidealasta, oikeita vastauksia on tullut nyt eniten sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan opiskelijoilta. Tämä osoittanee hyvää oman ammattialan hallintaa.

Kaikista kuvataiteen kysymyksistä on tiedetty parhaiten (86 %) *Wäinö Aaltosen* ammatti: runoilija, kuvanveistäjä vai säveltäjä (kysymys 21). Lopuista useimmat ovat arvelleet Aaltosen olleen joko runoilija tai säveltäjä. *Albert Edelfeltin* ammatti on tiedetty myös hyvin (kysymys 19). Opiskelijoista 84 % on tiennyt hänet taidemaalariksi. Loput ovat ehdottaneet tarjolla olevia arkkitehtia ja säveltäjää. (kysymys 19). Sukunimet Edelfelt ja Järnefelt menevät keskenään helposti sekaisin, joten säveltäjänkin valinta tulee helposti ymmärrettäväksi (vrt. Armas Järnefelt). Prosenttilukuun vaikuttavat ennen muuta matkailu-, ravitsemis- ja talousalan sekä kulttuurialan opiskelijoiden oikeat vastaukset (100 % ja 94 %).

Noin puolet opiskelijoista (54 %) on vastannut oikein kysyttäessä, mitä tyyli-suuntaa edustaa *Akseli Gallén-Kallelan* tunnetuimpiin teoksiin kuuluva maalaus *Akka ja kissa*: romanttista, naturalistista vai kubistista (kysymys 20). Parhaiten ovat selvinneet sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan opiskelijat (oikeita vastauksia 61 %), heikoiten puolestaan tekniikan ja liikenteen alan opiskelijat (oikeita vastauksia 41 %). Romanttisen tyyli-suunnan valinneiden vastauksen vielä ymmärtää, mutta kubistinen tuntuu aikaa kaukaa haetulta.

Kaikkein heikoimmin on tunnettu *Marimekko Oyj:n* perustaja: *Kirsti Paakkänen*, *Armi Ratia* vai *Tapio Wirkkala*. Vain vähän yli kolme opiskelijaa kymmenestä (37 %) on tiennyt oikean vastauksen. Eniten oikeita vastauksia (55 %) on yhteiskuntatieteiden, hallinnon ja kaupan alan opiskelijoilla. Tässä taitaa heijastua liiketalouden opiskelijoiden yritysmaailman tuntemus. Heikoimmin asiasta ovat olleet perillä sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan opiskelijat, joista vähän yli yksi (15 %) kymmenestä opiskelijasta on tiennyt oikean vastauksen. Useimmat ovat veikanneet perustajaksi Kirsti Paakkasta, joka tuli yrityksen johtoon vuonna 1991. Tietämättömyys onkin ymmärrettävää, sillä Paakkasen nimi mainitaan nykyisin Marimekon yhteydessä useammin kuin Armi Ratian. Muutamat ovat arvioineet perustajaksi jopa Tapio Wirkkala.

Eri koulutusaloista parhaiten ovat selvinneet kulttuurialan opiskelijat (oikeita vastauksia kaiken kaikkiaan 73 %) ja heikoimmin tekniikan ja liikenteen alan opiskelijat (oikeita vastauksia 61 %). Vaikka kulttuurialan opiskelijat ovat selvinneet kuvataiteen kysymyksistä keskimäärin muita paremmin, eivät heidän vastauksensa ole systemaattisesti aina muita parempia. Vain kaksi kysymystä kuudesta he ovat ratkaisseet muita paremmin (kysymykset 17 ja 21). Juuri näiden kysymysten korkea vastausprosentti on nostanut keskiarvoa. Tästä voitaneen päätellä, että positiivinen korrelaatio tietämisen ja opiskeltavan ammattialan välillä ei ole kovin suuri – osa vastaajista on näet ollut kuvataiteen opiskelijoita.

4.1.4 Säveltaide

KAIJA SAARIAHOKO BALLERINA?

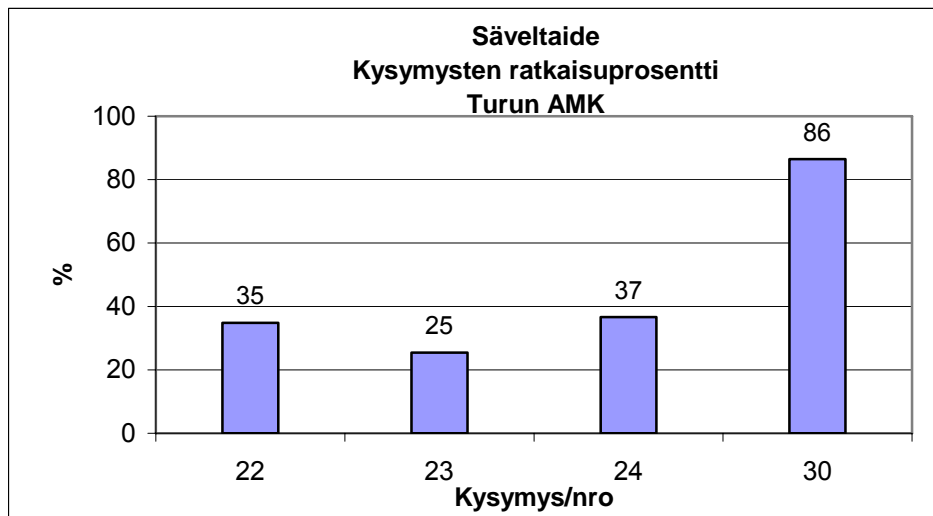
Maantieteen jälkeen heikoimmin on tunnettu musiikin aluetta (kysymykset 22–24 ja 30 – taulukko 5 ja kuvio 4), jossa oikeita vastauksia on vain 46 %, siis selvästi alle puolet. Helppimmaksi on osoittautunut kysymys 30. Lähes yhdeksän opiskelijaa kymmenestä (86 %) on päätenyt oikeaan vastaukseen kysyttäessä, oliko *Olavi Virta* kitaristi, tangolaulaja tai sanoittaja. Vaikeinta sen sijaan on ollut ratkaista, onko *Kajja Saariabo* oopperalaulaja, säveltäjä vai balettitanssija (kysymys 23). Oikeita vastauksia on vain neljännes (25 %).

Useimmat ovat arvelleet Kaija Saariahon olevan balettitanssija tai oopperalaulaja. Ei sinänsä ihmetytä, vaikka Kaija Saariahon nimi onkin jäänyt monelle tuntemattomaksi, koska harvoinhan naissäveltäjistä mediassa puhutaan. Huomattavasti muita useammin oikeaan vastaukseen ovat päätenneet kulttuurialan opiskelijat (46 %). Heikoimman tuloksen ovat saaneet matkailu-, ravitsemis- ja talousalan sekä liiketalouden (yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala) opiskelijat (oikeita vastauksia vain 5 % ja 8 %).

TAULUKKO 5. *Säveltaiteeseen liittyvien kysymysten ratkaisuprosentti Turun ammattikorkeakoulussa.*

Kysymys/nro	Koulutusalat							
	1	2	3	4	5	6	7	
		Säveltaide						
22	55	24	42	29	29	28	30	
23	46	12	24	5	28	27	8	
24	45	36	39	38	36	36	30	
30	91	84	89	95	89	73	83	

Koulutusalat: 1 Kulttuuriala 2 Luonnontieteiden ala 3 Luonnonvara- ja ympäristöala
4 Matkailu-, ravitsemis- ja talousala 5 Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala 6 Tekniikan ja liikenteen ala 7 Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala.

KUVIO 4. Säveltaiteeseen liittyvien kysymysten ratkaisuprosentti Turun ammattikorkeakoulussa.

Kysymykset:

22 Teoksen Finlandia on säveltänyt Kaj Chydenius, Oskar Merikanto tai Aarre Merikanto.

23 Kaija Saariaho on tunnettu oopperalaulaja, säveltäjä tai balettitanssija.

24 Oopperan Viimeiset kiusaukset on säveltänyt Einojuhani Rautavaara, Joonas Kokkonen tai Paavo Heininen.

30 Oliko Olavi Virta tunnettu kitaristi, tangolaulaja vai sanoittaja?

Helpoksi ei ole osoittautunut liioin tehtävä, jossa pyydetään ratkaisemaan, kuka on säveltänyt oopperan *Viimeiset kiusaukset* (kysymys 24). Tarjolla ovat *Einojuhani Rautavaara*, *Joonas Kokkonen* ja *Paavo Heininen*. Vastauksista vähän yli kolmannes (37 %) on oikeita. Kulttuurin alan opiskelijat ovat menestyneet hieman paremmin (oikeita vastauksia 45 %) kuin muiden alojen opiskelijat. Heikoimman tuloksen ovat saaneet yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon alan opiskelijat (oikeita vastauksia 30 %).

Sen sijaan suurimman yllätyksen näyttää tarjoavan kysymys 22, joka on osoittautunut toiseksi vaikeimmaksi. Siinä on pitänyt tietää *Finlandia*-hymnin säveltäjä. Kysymyslomakkeessa esitetään kolme vaihtoehtoa, joista yksikään ei ole kysymykseen oikea vastaus: *Kaj Chydenius*, *Oskari Merikanto* ja *Aarre Merikanto*. Vain kolmannes opiskelijoista (35 %) ei ole alleviivannut yhtäkään nimistä. Heistä muutamat ovat kirjoittaneet marginaaliin oikean vastauksen (Jean Sibelius). Parhaiten ovat menestyneet kulttuurialan opiskelijat, joista hieman yli puolet (55 %) on vastannut oikein. Heikoimmin asiasta ovat olleet perillä luonnontieteiden alan opiskelijat, joista vähän yli kaksi opiskelijaa kymmenestä (24 %) on ollut oikeilla jäljillä. Yllättävältä tuntuu, että noin 65 % opiskelijoista ei ole tiennyt *Finlandia*-hymnin säveltäjää. Heistä suuri osa on ehdottanut säveltäjäksi Kaj Chydeniusta, jopa aikuisopiskelijat.

4.1.5 Koulutusalojen vertailu

PARANTAMISEN VARAA

Koko testissä (30 kysymystä) ovat kaikki opiskelijat yhteensä onnistuneet saamaan oikeita vastauksia vain hieman yli puolet (52,50–58,93 %). Parhaimmin ovat menestyneet kulttuurialan opiskelijat ja heikoimmin tekniikan ja liikenteen alan opiskelijat, joskin näiden väli on vain vähän yli 6 prosenttiyksikköä. Oikeiden vastausten määrä on parhaimmillaan (kulttuurialalla) keskimäärin vajaa 18 (17,7) ja heikoimmillaan hieman alle 16 (15,8). Koulutusohjelmat ovat siis olleet melko tasaväkisiä. (Taulukko 6.) Kulttuurin opiskelijoiden tulosta nostavat ennen kaikkea kuva- ja säveltaiteen kysymysten hyvä hallinta.

TAULUKKO 6. *Kulttuurin eri osa-alueiden hallinta (ratkaisuprosentti) koulutusaloittain.*

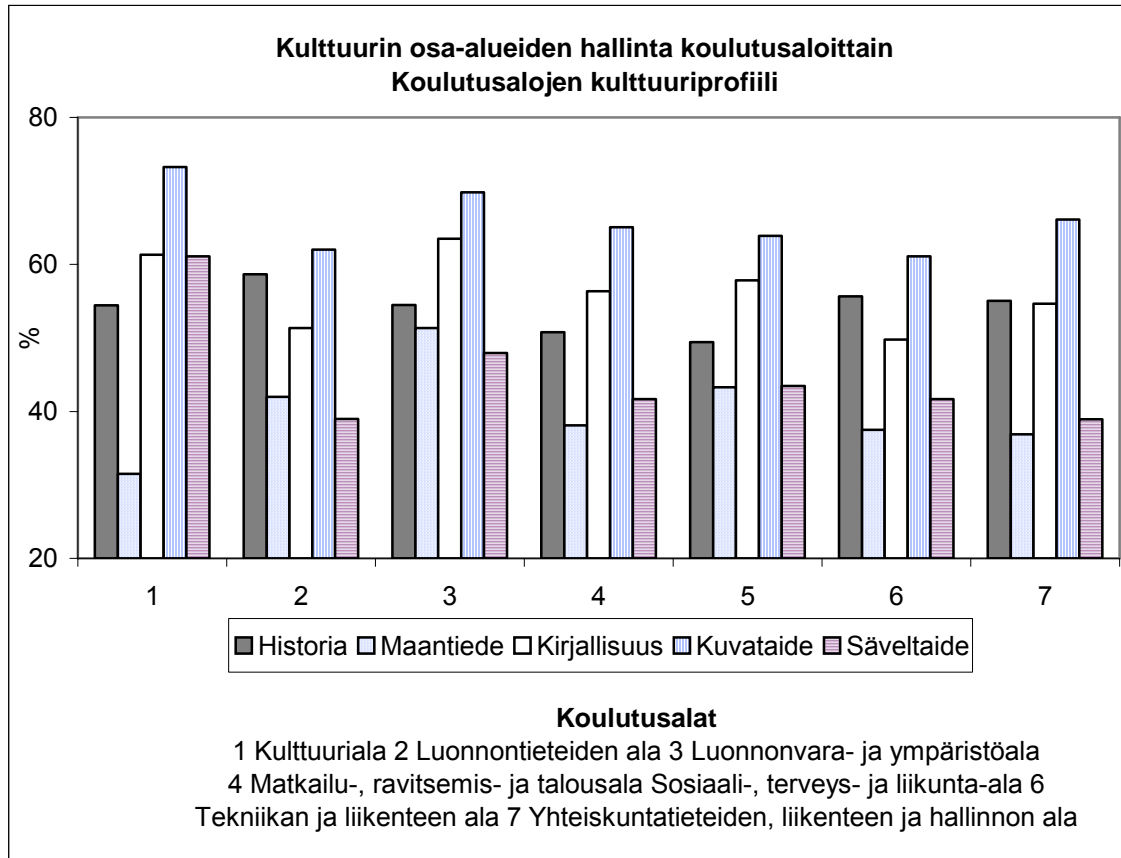
Koulutusala	Kulttuurin osa-alue/ratkaisu-%					
	Historia	Maantiede	Kirjallisuus	Kuvataide	Säveltaide	Koko testi
1	54	31	61	73	61	59
2	59	42	51	62	39	54
3	55	51	64	70	48	58
4	51	38	56	65	42	53
5	49	43	58	64	43	53
6	56	38	50	61	42	53
7	55	37	55	66	39	54
Koko AMK	53	39	57	66	46	55

Koulutusalat: 1 Kulttuuriala 2 Luonnontieteiden ala 3 Luonnonvara- ja ympäristöala 4 Matkailu-, ravitsemis- ja talousala 5 Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala 6 Tekniikan ja liikenteen ala 7 Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala.

Hajonta on kuitenkin suurempaa verrattaessa menestymistä yksittäisillä kulttuurin aloilla. Tutkituista kulttuurin osa-alueista kaikkien koulutusohjelmien opiskelijat ovat parhaiten perillä suomalaisesta kuvataiteesta. Kirjallisuuden tunteminen on hieman heikompaa, vaikka peruskoulun ja lukion opetussuunnitelmiin kuuluu kirjallisuutta enemmän kuin kuvataiteita. Säveltaiteen hallitsevat kohtalaisesti vain kulttuurialan opiskelijat, heikoimmin liiketalouden ja luonnontieteiden opiskelijat. Samanlaisia tuloksia on saanut myös Piskonen tutkimuksessaan (1993, 59), jossa taloustieteen ja valtio-opin opiskelijoiden säveltaiteen tuntemus on heikointa muihin opiskelijoihin verrattuna.

Alhaisimmillaan oikeita vastauksia on vain noin neljä kymmenestä. Kaikkein heikoimmin opiskelijat ovat tunteneet kuitenkin Suomen maantiedettä. Tosin kysymyksiä on vain kaksi, mutta ne eivät ole kuitenkaan vaikeimmasta päästä. Keskimääräinen ratkaisuprosentti on vähän alle 40. Heikoimmin ovat menestyneet kulttuurialan opiskelijat. Historian tuntemukseen ei ole kovin häikäisevää: keskimäärin puolet vastauksista on oikeita. Kunkin koulu-

tusalan menestyminen kulttuurin eri osa-aloilla eli koulutusalan kulttuuriprofiili näkyy kuvista 5.

KUVIO 5. Turun ammattikorkeakoulun koulutusalojen kulttuuriprofiili.

4.2 Sukupuolen, pohjakoulutuksen ja koulutusasteen yhteys tuloksiin

MIEHET LOISTAVAT NIMILLÄ.

Jostakin syystä ennakoarvioni oli, että naiset olisivat selviytyneet testin kysymyksistä miehiä paremmin. Taulukko 7 osoittaa, että näin asia ei kuitenkaan ole, pikemminkin päinvastoin. Koko testissä (30 kysymystä) eri sukupuolten välinen ero on alle prosenttiyksikön. Sen sijaan kulttuurin eri alueilla on isompiakin eroja: Miehet ovat hallinneet naisia paremmin maamme historian (M 57 % - N 52 %) ja maantieteen (M 45 % - N 37), naiset hieman miehiä paremmin kirjallisuuden (M 54 % - N 57 %) ja kuvataiteen (M 62 % - N 68 %). Säveltäiden tuntemus on ollut puolestaan samantasoista (46 %).

Ylioppilaspohjaisista opiskelijoista miehet ovat taaskin hallinneet naisia paremmin historian, maantieteen ja säveltaiteen, naiset hienokseltaan paremmin kirjallisuuden ja kuvataiteen. Taustaltaan ammatillisen toisen asteen käyneet opiskelijat ovat olleet ylioppilaspohjaisia homogeenisempia taidoissaan. Ainoastaan kuvataiteen hallitsevat naiset huomattavasti paremmin kuin miehet. Aikuisopiskelijoiden vertailussa miehet ovat selviytyneet naisia paremmin kaikilla muilla aloilla paitsi kirjallisuudessa.

Piskosen tekemässä tutkimuksessa miehet tunsivat teosten kirjoittajat naisia hieman paremmin, vaikeivät olleet kirjoja lukeneet yhtä ahkerasti kuin naiset. Piskonen mainitsee hauskan kuriositeetin, jonka mukaan miesten on väitetty tietoisesti painavan nimiä mieleensä sitä varten, että niitä voi myöhemmin keskusteluissa hyödyntää. (Piskonen 1993, 58.)

TAULUKKO 7. Sukupuolen yhteys tuloksiin.

SUKUPUOLTEN VERTAILU				
Sukupuoli/määrä		Koko testin lopputulos (30 kysymystä: oikeita vastauksia yht. 12840 kpl)		
		Oikeita vastauksia/kpl		Oikeita vastauksia/%/hlö
		Yhteensä	Henkilö	
Naiset	308	5028	16,32	54,40
Miehet	120	1982	16,52	55,07
Yhteensä	428	7010	16,42	54,73

Hypoteesini oli, että ylioppilaspohjaiset opiskelijat menestyisivät testissä paremmin kuin ammatillisen toisen asteen käyneet, koska lukion opetussuunnitelmaan sisältyy varsinkin kirjallisuuden opetusta. Tuloksista ilmenee (taulukko 8), että ero on melko mitätön. Edelliset ovat ratkaisseet oikein noin 55 % kysymyksistä ja jälkimmäiset noin 51 %. Pientä viinoutta ehkä aiheuttaa se, että ylioppilastutkinnon suorittaneita on ollut 357 ja ammatillisen toisen asteen käyneitä vain 71. Jälkimmäiset edustavat ammatillisen koulutuksen parhaimmista, joten tuloksista ei voi päätellä sitä, että ne pätsivät kaikkiin ammatillisen toisen asteen käyneisiin. Ylioppilaat ovat menestyneet pohjakoulutukseltaan ammatillisen toisen asteen käyneitä paremmin kaikilla tutkituilla kulttuurin aloilla. Suurimmat erot ovat maantieteen ja (YO 41 % - 2. aste 32 %) ja kirjallisuuden tuntemisessa (YO 58 % - 2.aste 48 %).

Koko testin tuloksissa ero eri koulutustaustaisten naisten välillä on vain kolme prosenttiyksikköä (YO 55 % ja ammatillinen 2. aste 52 %). Huomattavin ero on kirjallisuuden tuntemisessa. Ylioppilaspohjaiset opiskelijat ovat ratkaisseet kysymyksistä 59 %, kun taas jälkimmäiset vain 48 %. Koko testissä eri koulutuspuolijaisien miesten välinen ero on seitsemisen yksikköä (YO 57 % ja 2. aste 50 %). Suurimmat erot ovat seuraavilla aloilla: historiassa (YO 59 % - 2. aste 51 %), maantieteessä (YO 50 % - 2. aste 32 %) ja kirjallisuudessa (YO 56 % - 2. aste 49 %). Sen sijaan ylioppilaspuolijaisien naisten ja miesten välinen ero on vain noin kaksi prosenttiyksikköä - miesten hyväksi - ja ammatillisen toisen asteen naisten ja miesten

välinen ero samoin noin kaksi prosenttiyksikköä, nyt naisten hyväksi. Ryhmien sisäiset erot ovat siis melko vähäiset.

TAULUKKO 8. *Pohjakoulutuksen yhteys tuloksiin.*

POHJAKOULUTUKSEN VERTAILU								
Sukuoli/hlö			Koko testin lopputulos 30 kysymystä					
			Oikeita vastauksia				Oikeita vastauksia/hlö	
			Yhteensä/kpl		Henkilö/kpl		%	%
			Yo	A. 2.aste	Yo	A. 2. aste	Yo	A. 2. aste
Naiset	Yo	267	4391	637	16,45	15,54	55	52
	A. 2. aste*	41						
Miehet	Yo	90	1534	448	17,04	14,93	57	50
	A. 2. aste*	30						
Yhteensä		428	5925	1085	16,60	15,28	55	51

* ammatillinen toinen aste

Aikuiset ja nuoret ovat jokseenkin tasaväkisesti selviytyneet testistä (taulukko 9). Edelliset ovat hallinneet nuoria paremmin kuvataiteen: edellisten ratkaisuprosentti oli 76 ja jälkimmäisten 65. Nuoret ovat selvittäneet maantieteen kysymyksistä 40 %, kun taas aikuiset vain 31 %. Kirjallisuuden kysymyksistä nuoret ovat ratkaisseet oikein 57 % ja aikuiset 46 %. Historian ja säveltaiteen kysymyksistä molemmat ryhmät selviytyivät jokseenkin tasaväkisesti.

TAULUKKO 9. *Koulutusasteen yhteys tuloksiin.*

KOULUTUSASTEEN VERTAILU		
Aikuiset – Nuoret		
Koulutusaste	Oikeat vastaukset	
	Määrä/kpl	Määrä/ %
Aikuiset	567	56
Nuoret	6443	55

4.3 Kyselyn tason arviointi

VAIKEA ON SUHTEELLINEN KÄSITE

Kyselyn vaikeustasoa pyydettiin arvioimaan asteikolla helppo, kohtalaisen vaikea ja erittäin vaikea (taulukko 10). Koko testissä oikeita vastauksia on vain noin puolet (55 %). Noin 8 % vastanneista on pitänyt kysymyksiä helppoina. Lähes kolme neljästä (noin 70 %) on pitänyt niitä kohtalaisen vaikeina ja lähes yksi neljästä (noin 22 %) erittäin vaikeina. Kuriositeettina voi mainita, että eräs miesopiskelija on pitänyt kysymyksiä helppoina, vaikka hän on ratkaisut 30 kysymyksestä vain 11 oikein.

TAULUKKO 10. Kyselyn tason arviointi (kysymys 35, +/-1 %).

Kyselyn taso	Vastaajien määrä/hlöä							Yhteensä
	Koulutusalat							
	1	2	3	4	5	6	7	
1 Helppo	12 (17 %)	3 (14 %)	2 (6 %)	1 (5 %)	4 (4 %)	6 (8 %)	4 (7 %)	32 (8 %)
2 Kohtalaisen vaikea	49 (70 %)	17 (77 %)	25 (76 %)	15 (79 %)	69 (62 %)	52 (70 %)	45 (74 %)	272 (70 %)
3 Erittäin vaikea	9 (13 %)	2 (9 %)	6 (18 %)	3 (16 %)	39 (35 %)	16 (22 %)	12 (20 %)	87 (22 %)
Vastanneita/hlöä	70	22	33	19	112	74	61	391

Koulutusalat: 1 Kulttuuriala 2 Luonnontieteiden ala 3 Luonnonvara- ja ympäristöala 4 Matkailu-, ravitsemis- ja talousala 5 Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala 6 Tekniikan ja liikenteen ala 7 Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala.

Kulttuurialan ja luonnontieteiden opiskelijoissa on ollut eniten niitä, jotka ovat pitäneet testiä helppona, kun taas sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan opiskelijoissa heitä on ollut vähiten. Vastaavasti kahden ensin mainitun alan opiskelijoissa on ollut – odotetusti – vähiten niitä, jotka ovat pitäneet testiä erittäin vaikeana. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan opiskelijoista peräti yli kolmannes (35 %) on pitänyt kysymyksiä erittäin vaikeina, samoin lähes neljännes tekniikan ja liikenteen alan opiskelijoista. Eri koulutusalojen opiskelijat ovat menestyneet testissä kuitenkin melko tasaväkisesti siten, että oikeita vastauksia on kolmestakymmenestä keskimäärin 15,8–17,7 kpl eli vain hieman yli puolet. Tulos osoittaa, että kysymykset ovat sittenkin olleet opiskelijoille erittäin vaikeita.

Yleisesti ottaen kysymyksiä ei voitane pitää ylivoimaisen vaikeina: moni opiskelija on kirjoittanut lisäkommenteissaan, että kyllä näihin niihin olisi pitänyt oikeat vastaukset tietää ja että mainittujen asioiden hallinta kuuluu jo yleissivistykseen. Koska kuitenkin vain 22 % opiskelijoista on pitänyt testiä erittäin vaikeana, ovat monet ilmeisesti kuvitelleet vastanneensa oikein ja hallitsevansa testatut kulttuurin alat paremmin kuin saavutettu tulos osoittaa.

4.4 Suomalaisen kulttuurin tuntemisen tärkeys

”No kyl noi vastaukset olis kaikki pitäny tietää...”

Testissä kysyttiin myös sitä, pitääkö opiskelija suomalaisen kulttuurin tuntemista tärkeänä. Asiaa kehoitettiin tarkastelemaan myös tulevan ammattialan kannalta. Mieliä pidettä pyydettiin myös perustelemaan. Noin kolme neljästä opiskelijasta on vastannut kysymykseen. Vajaa puolet opiskelijoista on arvioinut merkittävyyttä ammatin kannalta.

Vastanneista 93 % on pitänyt asiaa yleisesti tärkeänä, lähinnä yleissivistyksen kannalta, ja vain 7 % oli niitä, joiden mielestä asia ei ole tärkeä. Eri koulutusalojen välillä ei ole suuria eroja (83 %–97 %). Kuten arvata saattaa, kulttuurialan opiskelijat ovat suhtautuneet asiaan suopeimmin. Suhtautuminen muuttuu oleellisesti, kun merkitystä on arvioitu tulevan ammatin kannalta. Vain vähän yli puolet (noin 55 %) on ollut sitä mieltä, että tulevassa ammatissa on tärkeää tuntea suomalaista kulttuuria. Vähän alle puolet on katsonut, ettei asialla ole mitään merkitystä ammatin kannalta. Kun jätetään tarkastelusta pois kulttuurialan opiskelijoiden arviot, jäljelle jääneiden kuuden muun koulutusalan opiskelijoista vain 43 % on pitänyt asiaa tärkeänä ammatin kannalta. Kulttuurialan opiskelijoiden kanta nostaa tässäkin yleistä prosenttilukua.

Omaksi ryhmäkseen erottuvat kulttuurialan opiskelijat, joista 97 % on ollut sitä mieltä, että kulttuurin tunteminen on heidän ammatissaan tärkeää. Erot ovat huomattavat eri koulutusalojen välillä: 97 %–21 %. Tekniikan ja liikenteen opiskelijoista yli kolme neljästä ei ole katsonut kulttuurista olevan hyötyä tulevassa ammatissa. (Taulukko 11.)

TAULUKKO II. *Suomalaisen kulttuurin tuntemisen tärkeys (kysymys 36, +/-1 %).*

Tuntemisen tärkeys	Vastaajien määrä/hlöä							
	Koulutusalat							
Yleisesti	1	2	3	4	5	6	7	Yhteensä
- tärkeää	62 (97 %)	10 (83 %)	31 (94 %)	12 (92 %)	84 (93 %)	48 (89 %)	48 (96 %)	295 (93 %)
- ei tärkeää	2 (3 %)	2 (17 %)	2 (6 %)	1 (8 %)	6 (7 %)	6 (11 %)	2 (4 %)	21 (7 %)
Yhteensä								316
Vastaus-%								74 %
Ammatin kannalta								
- tärkeää	38 (97 %)	2 (33 %)	16 (76 %)	6 (75 %)	24 (39 %)	6 (21 %)	11 (44 %)	103 (55 %)
- ei tärkeää	1 (3 %)	4 (67 %)	5 (24 %)	2 (25 %)	37 (61 %)	23 (79 %)	14 (56 %)	86 (46 %)
Yhteensä	39	6	21	8	61	29	25	189
Vastaus-%								44 %

Koulutusalat: 1 Kulttuuriala 2 Luonnontieteiden ala 3 Luonnonvara- ja ympäristöala
4 Matkailu-, ravitsemis- ja talousala 5 Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala 6 Tekniikan ja liikenteen ala 7 Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala.

Opiskelijoita pyydettiin perustelemaan kantansa. Useimmat ovat pitäneet suomalaisen kulttuurin tuntemista tärkeänä jo pelkästään yleissivistyksen kannalta. Kulttuurilla on katsottu olevan selvä yhteys omien juurien tuntemiseen ja yhteiskunnallisten lainalaisuuksien tunnistamiseen. Opiskelijat ovat perustelleet kulttuurin yleistä tärkeyttä mm. seuraavasti:

- ”Kyllä se [kulttuuri] antaa jonkinlaista pohjaa ja taustojen ymmärtäminen auttaa analysoimaan yhteiskuntaa ja sen rakenteita. Se taas on edellytys sille, että voi kyseenalaistaa itsestään selvinäkin pidettyjä asioita - - tai pyrkiä esim. taiteen kautta vaikuttamaan yhteiskunnassa - -.” (Kulttuuriala)
- ”Tottakai oman kulttuurin tunteminen on tärkeää. Vain sitä kautta ihminen voi kokea kuuluvansa johonkin suurempaan kulttuuriperimään. Se on myös tärkeää siksi, koska tietämällä jotain menneisyydestä voi ymmärtää vasta tulevaisuutta.” (Matkailu-, ravitsemis- ja talousala)
- ”Pidän [tärkeänä]. Kyselyn myötäkin jo huomasin, että on perusasiatkin vähän hämärän peitossa ja yleissivistys sääliävän huono. Tällaiset asiat tulisi tietää koulutusalaista ja ammatista riippumatta! Kertauksen paikka!” (Matkailu-, ravitsemis- ja talousala)
- ”No kyl noi vastaukset olis kaikki pitäny tietää, et parannettavaa olis.” (Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala, liiketalous)

- *"Erittäin tärkeää ja hävettää oikein, kun ei osaa vastata."*
(Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala, liiketalous)
- *"Se voisi olla fiksuja, mutta eri asiat kiinnostavat eri ihmisiä. Kysyisit urheilusta niin kyllä vastaukset tiedettäisiin."* (Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala, liiketalous)
- *"Suomalaisen kulttuurin tunteminen - - antaa minusta pohjan muiden kulttuurien ymmärtämiselle. - - kulttuurintuntemus on selvä etu ja tärkeää, koska se vahvistaa minäkuva."*
(Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala, liiketalous)
- *"Suomalaisen kulttuurin tunteminen on mielestäni tärkeää itsenäisyytemme ja toisaalta integroituvan EU:n kannalta."* (Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala, liiketalous)

Seuraavat vastaukset ovat poimintoja kielteisestä suhtautumisesta:

- *"En [pidä] kovinkaan tärkeänä, koska Suomen kulttuuri on mitätöntä verrattuna muiden maiden kulttuuriin. Pidän tärkeämpänä tuntea toisten maiden merkittäviä taiteilijoita, säveltäjiä jne."*
(Tekniikan ja liikenteen ala)
- *"En pidä [tärkeänä], koska valtiokaan ei pidä."* (Tekniikan ja liikenteen ala)
- *"En pidä tärkeänä. Paljon tärkeämpää on tuntea ulkomaalaista kulttuuria."*
(Tekniikan ja liikenteen ala)

Seuraavat vastaukset osoittavat, että kulttuurin tuntemisesta voisi olla jonkinlaista hyötyä tulevassa ammatissa, vaikkei hyöty aina niin välitöntä olekaan:

- *"Olisi tärkeää jotain hiukan enemmän kuin mitä itse tiedän. Ja mun tiedot on aika hatarat. Jos joutuu edustustyöhön tai muuta niin tarttis ees tietää koska Turku paloi ja koska Helsingistä tuli pääkaupunki."* (Tekniikan ja liikenteen ala)
- *"Insinöörillä pitää olla perussivistys ettei naureta ulos firman cocktail-kemuista. Ei sillä muuten suurempaa merkitystä - -."* (Tekniikan ja liikenteen ala)
- *"Aina täytyisi tietää omasta kulttuurista edes perusasiat. Ammattiin se ei vaikuta suoranaisesti. Näytteiden otto tai käsittely ei riipu kulttuurin tietämyksestä."*
(Tekniikan ja liikenteen ala, bio- ja elintarviketekniikka)
- *"Pidän erittäin tärkeänä. Palvelualalla toimiessani edustan Suomea ja suomalaisuutta ulkomaalaisille asiakkaille."* (Matkailu-, ravitsemis- ja talousala)
- *"Pidän tärkeänä, koska se auttaa ymmärtämään suomalaisen sielun elämää. Auttaa suunnittelemaan laitteita joita perussuomalaisella mielenlaadulla on helppo käyttää."* (Tekniikan ja liikenteen ala)

- ”Yleissivistys olisi oltava kunnossa jotta voisi kertoa esim. kv-[kansainvälisille] yritysasiakkaille - - Suomesta ja kulttuurista. Noloa on, jos mitään ei omasta kulttuurista tiedä.” (Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala, liiketalous)

Kielteisiä vastauksia perusteltiin mm. seuraavasti:

- ”Tietotekniikassa ei tarte taide-tuntemusta, saatikka oopperatuntemusta.” (Luonnontieteiden ala, tietojenkäsittely)
- ”Röntgenhoitajan ammatissa en usko, että kulttuurin tunteminen olisi kovin tärkeää. Toisaalta olisi hyvä tietää, perusasioita, koska on noloa, jos potilas alkaa puhua jotakin ja itse ei tiedä yhtään mistä on kysymys.” (Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala)
- ”Työelämä menee yhä kansainvälisempään suuntaan, siksi hyvä tuntee toisten maiden tapoja ja kulttuuria.” (Tekniikan ja liikenteen ala)
- ”Työssäni en tarvitse suomalaista kulttuuria, enkä tule koskaan tarvitsemaankaan. Perusteluja ei tarvitse, se vain on näin.” (Tekniikan ja liikenteen ala)
- ”Tuskin niitä tietoja taloushallinnossa tarvitaan, mutta muussa elämässä ja itsekunnioitukseen kylläkin.” (Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala, liiketalous)

Lisäksi kysyttiin opiskelijoiden mielipidettä siitä, pitäisikö Turun ammattikorkeakoulussa järjestää suomalaisen kulttuurin opintojakso. Opiskelijat saivat myös mainita, mitä kulttuurin osa-aluetta he haluaisivat painotettavan, mikäli opintojakso järjestettäisiin. Kolme neljästä opiskelijasta on vastannut kysymykseen. Vastaukset eivät suoraan heijastele sitä, onko opiskelija suhtautunut kulttuurin tuntemiseen myönteisesti vai kielteisesti. (Taulukko 12.)

Vaikka 93 % opiskelijoista (316 henkilöä) on ollut sitä mieltä, että suomalaisen kulttuurin tunteminen on yleisesti tärkeää, vain noin 64 % (319 henkilöä) on suhtautunut myönteisesti opintojakson järjestämiseen. Eniten opintojakson järjestämisestä ovat kannattaneet yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon alan (liiketalouden) sekä kulttuurialan opiskelijat. Penseimmin järjestämiseen ovat suhtautuneet sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan sekä tekniikan ja liikenteen alan opiskelijat. Muutamat ovat maininneet, että opintojakson pitäisi olla vapaaehtoinen.

Useimmat opiskelijat ovat halunneet jaksossa käsiteltävän taiteen eri lajeja – kirjallisuutta, kuva- ja säveltaidetta – ja Suomen historiaa. Jotkut ovat painottaneet mm. poliittista historiaa, lähihistoriaa sekä taide- ja rakennushistoriaa.

TAULUKKO 12. *Suomalaisen kulttuurin opintojakson sisällyttäminen opetussuunnitelmaan (kysymys 37, +/-1 %).*

Jakson järjestäminen	Vastaajien määrä/hlöä							
	Koulutusalat							
	1	2	3	4	5	6	7	Yhteensä
1 Kyllä	47 (77 %)	9 (64 %)	20 (63 %)	12 (75 %)	52 (54 %)	25 (47 %)	38 (81 %)	203 (64 %)
2 Ei	14 (23 %)	5 (36 %)	12 (38 %)	4 (25 %)	44 (46 %)	28 (53 %)	9 (19 %)	116 (36 %)
Yhteensä	61	14	32	16	96	53	47	319
Vastaus-%								74,5

Koulutusalat: 1 Kulttuuriala 2 Luonnontieteiden ala 3 Luonnonvara- ja ympäristöala 4 Matkailu-, ravitsemis- ja talousala 5 Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala 6 Tekniikan ja liikenteen ala 7 Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala.

Seuraavat esimerkit kertovat opiskelijoiden suhtautumisesta kurssin järjestämiseen:

- *"Muiden maiden asiat alkaa olla paljon tutumpia jo kuin oman maan ...hieman outoa."*
(Kulttuuriala)
- *"Vois niitä [opintojakso] olla, en usko että se olisi kovin suosittu silti."*
(Tekniikan ja liikenteen ala, bio- ja elintarviketekniikka)
- *"Ei kiitos."* (Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala)
- *"Hyvä ajatus. Sen voisi kehittää ja suunnata kullekin opintosuuntaukselle sopivaksi."*
(Tekniikan ja liikenteen ala)
- *"Sehän olisi aivan mahtava juttu, jos koulu järjestäisi kulttuuriopetusta. Varmasti tulisi valittua sellainen kurssi."* (Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala, liiketalous)
- *"Pitäisi [järjestää], koska häpeän olla tällainen sivistymätön tolle."*
(Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala, liiketalous)

4.5 Harrastuneisuus

4.5.1 Kirjojen ja sanomalehtien lukeminen

LUKEMINEN HIIPUMASSA

Tilastokeskuksen vuonna 2002 teettämän vapaa-aikatutkimuksen (vertailuvuodet 1981 ja 1991) mukaan 36 % tutkituista on lukenut puolessa vuodessa 1–5 kirjaa, 23 % on lukenut 6–19 kirjaa ja 11 % yli 20 kirjaa. Kuitenkin vain 7 % on lukenut 30 kirjaa tai enemmän. Määrä painottuu 1–5 kirjaa lukeneiden puolelle. Miehistä 38 % on lukenut 1–5 kirjaa puolessa vuodessa ja 25 % on lukenut 6–30 kirjaa tai enemmän. Naisista 35 % on lukenut 1–5 kirjaa, kun taas 41 % on lukenut 6–30 kirjaa tai enemmän. Naiset siis lukevat kirjoja selvästi miehiä enemmän. (Tilastokeskus 2006a [viitattu 26.1.2007].)

Tilastokeskuksen tutkimuksen eri ikäryhmiä (15–19-, 20–24-, 25–34-, 35–44- ja 45–54-vuotiaat) tarkasteltaessa on havaittavissa, että kolmen nuorimman ikäryhmän edustajat – joihin Turun ammattikorkeakoulunkin opiskelijat pääosin kuuluvat – ovat lukeneet 1–5 kirjaa. Alimman korkea-asteen käyneistä suurin osa on lukenut vain 1–9 kirjaa puolen vuoden aikana. Aiempiin vuosiin verrattuna lukuharrastus on selvästi hiipunut. Esimerkiksi 20–24-vuotiaista vielä vuosina 1981 ja 1991 on ollut vähintään 30 kirjaa puolessa vuodessa lukeneita 13 %, kun vuonna 2002 heitä on ollut vain 2 %. Niitä, jotka ovat lukeneet vain 1–5 kirjaa, on ollut vuonna 1981 vain 24 %, vuonna 1991 jo 31 % ja vuonna 2002 heitä on ollut peräti 41 %. (Tilastokeskus 2006a [viitattu 26.1.2007]). Vähiten aktiivilukijoita on ollut poikien ja nuorten miesten joukossa (Tilastokeskus 2005 [viitattu 26.1.2007]).

Turun ammattikorkeakoulun opiskelijoita koskevassa tutkimuksessa pyydettiin arvioimaan, kuina monta kirjaa opiskelija oli edellisen vuoden aikana lukenut (taulukko 13). (Edellä mainitun Tilastokeskuksen tutkimuksen kirjamäärät on kerrottava kahdella, jotta niitä voitaisiin verrata tämän tutkimuksen tuloksiin.)

TAULUKKO 13. Kirjojen lukeminen (kysymys 31).

Kirjojen määrän keskiarvo/hlö															
Koulutusalat															
1		2		3		4		5		6		7		Yhteensä	
N	M	N	M	N	M	N	M	N	M	N	M	N	M	N	M
13,46	17,05	20,14	9,09	16,43	15,29	11,2	8,17	9,03	6,71	7,39	7,04	11,72	6,5	11,8	8,77
14,43		15,28		16,22		10,33		8,76		7,2		10,52		10,88	

Koulutusalat: 1 Kulttuuriala 2 Luonnontieteiden ala 3 Luonnonvara- ja ympäristöala 4 Matkailu-, ravitsemis- ja talousala 5 Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala 6 Tekniikan ja liikenteen ala 7 Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala.

Opiskelijat olivat lukeneet keskimäärin 11 kirjaa vuodessa. He siis kuuluvat lähinnä siihen väestön osaan, joka Tilastokeskuksen em. tutkimuksessa enemmistö (36 % ja 1–10 kirjaa vuodessa) kuuluu. Miesopiskelijat ovat lukeneet keskimäärin vähän alle 9 kirjaa ja naisopiskelijat vähän alle 12 kirjaa vuoden aikana. Vaikuttaa siltä, että ammattikorkeakoulun miesopiskelijat rinnastuisivat Tilastokeskuksen tutkimuksen niihin miehiin, jotka olivat lukeneet 1–5 kirjaa puolessa vuodessa ja joita oli enemmistö vastanneista (38 %). Naiset kuuluvat lähinnä samaan Tilastokeskuksen ryhmään (1–5 kirjaa puolessa vuodessa) – hieman miehiä parempina – johon väestöstä kuuluu naisia 35 %.

Ammattikorkeakoulun naisopiskelijat lukevat vähemmän kuin väestön naiset keskimäärin. Tilastokeskuksen tutkimuksen alimman korkea-asteen käyneihin verrattuna he sijoittuvat heikommalle puolelle. Tilanne ei tunnu mairittelevalta. Tosin saman tutkimuksen mukaan 20–24-vuotiaiden ikäryhmästä suurin osa kuuluu siihen väestön osaan, joka vuonna 2002 luki vain 1–10 kirjaa vuodessa.

Aktiivisimpia lukijoita ovat olleet luonnonvara- ja ympäristöalan opiskelijat (noin 16 kirjaa) ja luonnontieteiden alan (tietojenkäsittelyn) opiskelijat (noin 15 kirjaa). Passiivisimpia ovat olleet tekniikan ja liikenteen alan opiskelijat (noin 7 kirjaa) sekä sosiaali-, terveys- ja liikuntaalan opiskelijat (lähes 9 kirjaa). Kaikkein aktiivisimpia lukijoita näyttävät olleen luonnontieteiden alan (tietojenkäsittelyn) naisopiskelijat, jotka olivat lukeneet noin 20 kirjaa, kun taas saman alan miesopiskelijat olivat lukeneet vain noin 9 kirjaa. Miehistä passiivisimpia olivat yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon alan (liiketalouden) sekä tekniikan ja liikenteen alan opiskelijat (alle 7 kirjaa), kun taas aktiivisimpia olivat kulttuurialan miesopiskelijat (noin 17 kirjaa). Joukkoon mahtui myös 30 opiskelijaa, jotka eivät olleet lukeneet yhtään kirjaa tenttikirjojen lisäksi, mutta olipa eräs opiskelija lukenut jopa 200 kirjaa.

Nuoret lukevat sanomalehtiä selvästi vähemmän kuin kymmenen vuotta sitten (Tilastokeskus 2005 [viitattu 26.1.2007]). *Erkki Hujasen* 27.1.2007 tarkastetun journalistiikan väitöskirjan *Lukijakunnan rajamailla, Sanomalehden muuttuvat merkitykset arjessa* mukaan perinteiset sanomalehdet kuuluvat yhä harvemman kansalaisen arkeen. Lehdet eivät luo joka-aamuista lukemisrutuunia kiireisille ja sähköisiin välineisiin tottuneille ihmisille. Ne eivät enää jaksaa kiinnostaa perinteisillä aihe- ja käsittelytavoillaan. Hujasen mukaan sanomalehtien uskollisiin lukijakuntiin näyttää ilmaantuvan murtumia. (Jyväskylän yliopisto 2007 [viitattu 27.1.2007].)

Vuonna 2006 toteutetun Kansallisen mediatutkimuksen mukaan sanomalehtien kiinnostavimmat aihealueet liittyvät mm. (sulkeissa vastaajien määrä/%) omaan paikkakuntaan ja kotimaan asioihin (76 %), kansainvälisyyteen (59 %), Eurooppaan (53 %), luontoon ja ympäristöön (53 %), urheiluun ja liikuntaan (51 %), säähän (50 %), onnettomuuksiin ja rikoksiin (48 %), terveyteen ja hyvinvointiin (41 %) ja elokuviin (44 %). (Sanomalehtien Liitto S.a. [viitattu 28.1.2007].)

Tutkimuksessa pyydettiin Turun ammattikorkeakoulun opiskelijoita mainitsemaan sanomalehden kolme osastoa, joiden artikkeleita he lukevat päivittäin. Vastauksista muodostui taulukon 14 mukaiset osastot.

TAULUKKO 14. Sanomalehden osastojen kiinnostavuus (mainittu kolme osastoa/opiskelija -kysymys 32).

Lehden osasto	Lukijoiden määrä/kpl							
	Koulutusalat							
	1	2	3	4	5	6	7	Yhteensä/hlöä/ kaikista opiskelijoista
1 Pääkirjoitus	1	1	2	0	6	2	1	13 (3 %)
2 Kotimaa	53	17	28	14	77	53	41	283 (66 %)
3 Ulkomaat	52	14	25	10	51	40	32	224 (52 %)
4 Kulttuuri	66	4	5	2	15	8	11	111 (26 %)
5 Urheilu	5	13	9	9	42	40	24	142 (33 %)
6 Avoimet työpaikat	1	0	0	0	5	1	0	7 (2 %)
7 Sarjakuvat	8	7	5	1	28	14	8	71 (17 %)
8 Sekalaista	24	1	22	15	32	17	14	125 (29 %)
- politiikka								
- mielipide								
- ym.								
9 Tiede	2	0	5	0	2	2	0	11 (3 %)
10 TV-ohjelmat	16	7	8	1	32	21	7	92 (22 %)
11 Talous	1	3	0	3	0	12	21	40 (9 %)
12 Ei lue lehteä*	3	1	1	2	14	8	5	34 (8 %)

*Ei lue lehteä tai erityisesti mitään osastoa.

Koulutusalat: 1 Kulttuuriala 2 Luonnontieteiden ala 3 Luonnonvara- ja ympäristöala 4 Matkailu-, ravitsemis- ja talousala 5 Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala 6 Tekniikan ja liikenteen ala 7 Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala.

Vastauksista ilmenee, että noin 8 %:lla opiskelijoista ei ole ollut tapana lukea sanomalehteä tai että heidän mielenkiintonsa ei ole suuntautunut lehden mihinkään osastoon. Heistä suurimman ryhmän muodostavat sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan opiskelijat. Muutamat ovat ilmoittaneet lisähuomautuksena, ettei heille tule lehteä. Tilaushinnat ovat melko korkeat, joten harvallepa lehteä kotiin taitaa tulla. Jokaisella on kuitenkin mahdollisuus lukea useita-

kin sanomalehtiä eri koulutusyksiköiden kirjastoissa. Vain 7 opiskelijaa on ollut kiinnostunut avoimista työpaikoista (2 %). Neljän koulutusalan opiskelijoista ei kukaan ilmoittanut seuraavansa työpaikkailmoituksia. Luulisi oman alan työmarkkinoiden kiinnostaneen yleensäkin, vaikkei opiskelija olisi vielä ollut valmistumisvaiheessakaan. Kieliikö tämä pessimistisestä asennoitumisesta tulevaisuuteen vai siitä, että nykynuoriso elää tässä ja nyt eikä suunnittele tulevaisuuttaan kovin pitkällä tähtäimellä?

Tiedekin on ollut kiinnostavaa vain 11 opiskelijan mielestä (3 %), vaikka sen kuvittelisi liittyvän moneenkin koulutusalaan. Pääkirjoituksia on seurannut 13 opiskelijaa (3 %), taloussivuja jo lähes yksi kymmenestä (9 %). Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon alan liikelatouden opiskelijoista vain kolmannes (34 %) on ollut kiinnostuneita omaan eli talousalaan liittyvistä asioista, kun puolestaan kulttuurialan opiskelijoista 81 % on ollut kiinnostuneita kulttuurialan aiheista.

Sarjakuvat ovat olleet edellisiä aiheita huomattavasti suositumpia. Niitä on seurannut jo 71 opiskelijaa (17 %). Sanomalehden televisio-ohjelmien ilmoitukset ovat kiinnostaneet jo suurempaa joukkoa, 92:ta opiskelijaa (22 %). Luku olisi varmasti tätäkin suurempi, mutta koska kaikki opiskelijat eivät ylipäätään ole katsoneet televisiota (taulukko 15), eivät he tietenkään ole seuranneet ohjelmamainoksiakaan. Kulttuuriin liittyviä asioita on lukenut noin neljännes opiskelijoista (26 %). Lukua nostaa kulttuurialan opiskelijoiden lukuaktiivisuus. Kun heidät jätetään laskuista, on muiden koulutusalojen opiskelijoista vain noin 11 % ollut kiinnostuneita kulttuuriin liittyvistä jutuista. Urheiluista on ollut kiinnostunut joka kolmas opiskelija (33 %). Ammattikorkeakoulun opiskelijoita eivät urheiluun liittyvät asiat ole kiinnostaneet yhtä paljon kuin väestöä keskimäärin (em. Kansallisen mediatutkimuksen mukaan 51 %). Kaikkein aktiivisimmin urheiluaiheisia juttuja ovat lukeneet luonnontieteiden alan (tietojenkäsittelyn) opiskelijat (52 %) ja kaikkein vähiten niistä ovat olleet kiinnostuneita kulttuurialan opiskelijat (6 %).

Kaikkein kiinnostuneimpia opiskelijat ovat olleet kotimaahan liittyvistä asioista (66 %), melkein yhtä kiinnostuneita kuin väestö keskimäärin em. Kansallisen mediatutkimuksen mukaan. Lähes yhtä kiinnostuneita he ovat olleet ulkomaiden tapahtumista (52 %). Osastoon sekalaista sijoittuvat hajanaiset kiinnostuksen kohteet, kuten politiikka, mielipiteet (yleisön osasto), viihde, luonto ja ympäristö.

4.5.2 Televisio-ohjelmien seuraaminen

VIIHDETTÄ SEN OLLA PITÄÄ!

Opetusministeriön teettämän Kulttuuripuntari-raportin mukaan vastaajat ovat pitäneet liikunnan jälkeen toiseksi tärkeimpänä kirjastopalveluita ja kolmanneksi tärkeimpänä televisioviihdettä työssä jaksamisen ja arkielämän kannalta. Sen sijaan vapaa-ajan viettoon kannalta televisiovihteellä on katsottu olevan eniten merkitystä. (Viitanen 1999, 23, 39 [viitattu 24.11.2006]).

Television katselamiseen käytetty aika on Tilastokeskuksen Vapaa-aikatutkimuksen (2002) mukaan lisääntynyt kaikissa ikäryhmissä (vertailuvuodet 1981 ja 1991). Saman tutkimuksen mukaan suurin osa vastaajista (82 %) on katsonut uutisia. Toiseksi eniten katsojia (74 %) ovat saaneet televisiosarjat. Asia- ja ajankohtaisohjelmia on katsonut 69 %, elokuvia ja viihdeohjelmia lähes yhtä iso joukko (64 %). Urheilua on seurannut vähän yli puolet (56 %) vastaajista, miehistä jopa 72 %. Taide- ja kulttuuriohjelmista kiinnostuneita on ollut vain 18 %. (Tilastokeskus 2006b [viitattu 26.1.2007].)

Tutkimuksessa pyydettiin opiskelijoita mainitsemaan heidän kolme lähes säännöllisesti seuraamaansa televisio-ohjelmaa (taulukko 15). Tulosten mukaan noin 9 % ei ollut katsonut televisiota tai ainakaan seurannut säännöllisesti mitään ohjelmaa. Eniten heitä oli kulttuurialan opiskelijoissa. Muutamalla ei ollut televisiota kotonaan, ja muutama taas mainitsi ohjelmien olevan niin huonoja, ettei sen takia katsonut televisiota.

TAULUKKO 15. *Televisio-ohjelmien seuraaminen (kysymys 33).*

TV-ohjelma	Katselijoiden määrä/kpl							
	Koulutusalat							Yhteensä/hlöä/ kaikista opiskelijoista
	1	2	3	4	5	6	7	
1 Uutiset	30	7	17	8	35	31	29	157 (37 %)
2 Dokumentit	22	4	8	1	14	9	8	66 (15 %)
3 Viihde *	57	18	32	18	101	71	49	346 (81 %)
4 Talous	0	0	0	0	0	0	0	0 (0 %)
5 Kulttuuri	3	0	0	0	0	0	0	3 (1 %)
6 Ei katso TV:tä**	12	0	2	1	7	11	5	38 (9 %)

**elokuvat, näytelmäsarjat yms.

** Ei katso TV:tä tai seuraa säännöllisesti mitään ohjelmaa tai ei omista televisiota.

Koulutusalat: 1 Kulttuuriala 2 Luonnontieteiden ala 3 Luonnonvara- ja ympäristöala 4 Matkailu-, ravitsemis- ja talousala 5 Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala 6 Tekniikan ja liikenteen ala 7 Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala.

Kahdeksan opiskelijaa kymmenestä (81 %) on seurannut viihdeohjelmia, lähinnä elokuvia ja näytelmäsarjoja. Vain vähän alle neljä kymmenestä (37 %) on katsonut uutisia (em. Tilastokeskuksen tutkimuksessa vastaajista 82 %). Dokumenttiohjelmia on katsonut alle kaksi kymmenestä (15 %), kun em. Tilastokeskuksen tutkimuksessa asia- ja ajankohtaisohjelmia on katsonut 69 % vastanneista. Kulttuuriohjelmia opiskelijoista on katsonut alle yksi kym-

menestä (1 %) – vain kolme kulttuurialan opiskelijaa. Television talousohjelmia ei ollut katsotut kukaan.

Viihdeohjelmista suosituimpia ovat olleet mm. *Salatut elämät*, *Frendit*, *Sinkkeuelämää*, *Tebo-asasto*, *24*, *CSI*, *Frasier*, *Sillä silmällä*, ja *Käenpesä*. Dokumenteista useimmin katsottuja ovat olleet *Avara luonto*, *Elämäni eläimet*, *Prisma*, 4D-dokumentit ja *45 minuuttia*.

4.5.3 Kirjastossa, elokuvissa, teatterissa ja taidenäyttelyissä käyminen

TEATTERIT VAIN HARVOJEN HUPIA

Suomen taide- ja kulttuurielämälle on ominaista kulttuuri-instituutioiden runsaus ja saavutettavuus. Kulttuuripuntari-tutkimuksen mukaan kaksi kolmesta kyselyyn osallistuneesta on arvioinut, että kirjastojen palveluilla on paljon tai jonkin verran merkitystä työssä ja arkielämässä jaksamisen kannalta (Viitanen 1999, 29). Tilastokeskuksen Vapaa-aikatutkimuksen (2002) mukaan (vertailuvuodet 1981 ja 1991) kirjastokäynnit ovat lisääntyneet. Naiset käyvät kirjastossa miehiä useammin. Eniten kyselyyn vastanneista (14 %) on ollut sellaisia, jotka puolen vuoden aikana ovat käyneet kirjastossa 3–5 kertaa ja vähiten (6 %) sellaisia, jotka ovat käyneet 30 kertaa tai useammin. (Tilastokeskus 2006c [viitattu 28.1.2007].) Suomalaiset ovat Euroopan ahkerimpia lukijoita ja käyvät kirjastossa eniten EU-maiden asukkaista. (Opetusministeriö S.a. [28.1.2007].)

Opiskelijoita pyydettiin ilmoittamaan, milloin he olivat viimeksi käyneet kirjastossa, elokuvissa, teatterissa ja taidenäyttelyssä (taulukot 16, 17, 18 ja 19).

TAULUKKO 16. Kirjastossa käyminen (kysymys 34 – +/- 1 %).

Käynnit	Kirjasto							
	Kävijöiden määrä/henkilöä							
Kulunut aika/ kk	Koulutusalat							Yhteensä/hlöä/ kaikista opiske- lijoista
	1	2	3	4	5	6	7	
1 ≤1–3	80	20	37	21	117	72	56	403 (95 %)
2 3>–6	0	1	0	0	0	5	3	9 (2 %)
3 6>–12	0	1	0	0	0	3	2	6 (1 %)
4 Ei käyntejä*	0	2	0	0	0	4	0	6 (1 %)

*Käynnistä on yli 1 vuosi./Ei muista käyntejä.

Koulutusalat: 1 Kulttuuriala 2 Luonnontieteiden ala 3 Luonnonvara- ja ympäristöala
4 Matkailu-, ravitsemis- ja talousala 5 Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala 6 Tekniikan ja liikenteen ala 7 Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala.

Vastaukset osoittavat, että 95 % opiskelijoista on käynyt kirjastossa lähimmän kolmen kuukauden aikana, mikä onkin luonnollista, koska opiskelussa tarvitaan kirjastoa lähes päivittäin. On kuitenkin sellaisiakin, joiden käynnistä on saattanut kulua puoli vuotta, jopa ylikin. Muutama tekniikan ja liikenteen opiskelija ei ollut käynyt kirjastossa kertaakaan lähimmän vuoden aikana. (Taulukko 16.)

Suomen elokuvasäätien tutkimusten mukaan vuonna 2004 elokuvakäyntejä on ollut 1,5 asukasta kohti (Ahokas 2004, 2 [viitattu 9.2.2007]). Tilastokeskuksen vapaa-aikatutkimuksen mukaan vuonna 2002 haastatelluista 12 % on käynyt vähintään kerran kuukaudessa elokuvissa, 23 % pari kolme kertaa vuodessa, 13 % vähintään kerran vuodessa. Tätäkin harvemmin tai ei koskaan käyneitä on ollut 51 %. Miesten ja naisten välillä ei ole merkittäviä eroja. (Tilastokeskus 2006d [viitattu 29.1.2007].)

TAULUKKO 17. *Elokuviissa käyminen (kysymys 34).*

Käynnit	Elokuvat							
	Henkilöiden määrä/henkilöä							
Kulunut aika/ kk	Koulutusalat							
	1	2	3	4	5	6	7	Yhteensä/hlöä/ kaikista opiskeli- joista
1 ≤1–3	59	15	18	18	86	46	37	279 (66 %)
2 3>–6	7	4	7	3	20	16	13	70 (17 %)
3 6>–12	5	1	9	0	5	6	5	31 (7 %)
4 Ei käynnejä*	8	4	3	0	7	16	6	44 (10 %)

* Käynnistä on yli yksi vuosi./Ei muista käyntiä.

Koulutusalat: 1 Kulttuuriala 2 Luonnontieteiden ala 3 Luonnonvara- ja ympäristöala 4 Matkailu-, ravitsemis- ja talousala 5 Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala 6 Tekniikan ja liikenteen ala 7 Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala.

Kaikista tutkituista opiskelijoista reilusti yli puolet (66 %) on käynyt elokuvissa lähimmän kolmen kuukauden aikana, ja yli kahdeksan kymmenestä (83 %) lähimmän puolen vuoden aikana (taulukko 17). Muutamat opiskelijat (10 %) eivät olleet käyneet elokuvissa lähimmän vuoden aikana. Innokkaimmiksi elokuvissa kävijöiksi osoittautuvat matkailu-, ravitsemis- ja talousalan opiskelijat, joista lähes yhdeksän kymmenestä (86 %) on käynyt elokuvissa lähimmän kolmen kuukauden aikana. Vähiten elokuvat tuntuvat kiinnostaneen luonnonvara- ja ympäristöalan opiskelijoita, joista alle puolet (49 %) on käynyt elokuvissa samana aikana.

Joku opiskelija on lisännyt kommentin, ettei hän ollut käynyt elokuvissa koskaan. Jonkun käynnistä oli kulunut jo kolme vuotta, jonkun toisen taas viisi vuotta. Pisin käynnistä vierähtänyt aika oli 13 vuotta.

Kulttuuripuntari-tutkimuksen kyselyyn vastanneista 58 % on sanonut käyneensä teatterissa ainakin kerran tutkimusvuoden aikana. Naiset ovat käyneet teatterissa miehiä useammin. Passiivisimpia ovat olleet 15–24-vuotiaat nuoret. (Viitanen 1999, 14.)

Tilastokeskuksen vapaa-aikatutkimuksen mukaan vuonna 2002 haastatelluista 24 % on käynyt teatterissa 1–2 kertaa, 9 % on käynyt 3–5 kertaa ja vain 3 % kuusi kertaa tai useammin. Miesten ja naisten välillä ei ole ollut merkittäviä eroja. Käynnit ovat painottuneet yhteen ja kahteen kertaan. Miehistä 26 % on käynyt enintään viisi kertaa vuodessa teatterissa, naisista vastaavasti 41 %. Nuorista 20–24-vuotiaista kukaan ei ole käynyt kuutta kertaa, enintään

kaksi kertaa on käynyt 20 % ja 3–5 kertaa on käynyt 6 %. Teatteriharrastus on tässä ikäluokassa selvästi laantunut vuosista 1981 ja 1991. (Tilastokeskus 2006e [viitattu 29.1.2007].)

TAULUKKO 18. *Teatterissa käyminen (kysymys 34).*

Käynnit	Teatteri							
	Kävijöiden määrä/henkilöä							
Kulunut aika/ kk	Koulutusalat							Yhteensä/hlöä/ kaikista opiske- lijoista
	1	2	3	4	5	6	7	
1 ≤1–3	29	2	6	2	11	8	5	63 (15 %)
2 3>–6	12	2	4	4	18	5	9	54 (13 %)
3 6>–12	21	7	9	6	35	9	8	95 (22 %)
4 Ei käyntejä*	19	13	18	9	54	62	38	213 (50 %)

*Käynnistä on yli 1 vuosi. / Ei muista käyntiä.

Koulutusalat: 1 Kulttuuriala 2 Luonnontieteiden ala 3 Luonnonvara- ja ympäristöala 4 Matkailu-, ravitsemis- ja talousala 5 Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala 6 Tekniikan ja liikenteen ala 7 Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala.

Taulukosta 18 ilmenee, että noin puolet (50 %) opiskelijoista ei ole käynyt teatterissa ainaakaan vuoteen. Sellaisia, joiden käynnistä on kulunut yli puoli vuotta mutta kuitenkin alle vuosi, on ollut lähes neljännes (22 %), ja sellaisia, joiden käynnistä on kulunut korkeintaan puoli vuotta, on ollut noin neljännes (28 %). Ahkerimpia teatterissa kävijöitä ovat olleet kulttuurialan opiskelijat, joista kolme neljästä (77 %) on käynyt ainakin kerran teatterissa vuoden aikana, kun taas tekniikan ja liikenteen alan opiskelijoista kolme neljästä (74 %) sekä yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon opiskelijoista reilusti yli puolet (63 %) ei ollut käynyt vuoden aikana kertaakaan teatterissa. Opiskelijat ovat ilmoittaneet lisäkommenteissaan, että teatterissa käymisestä on saattanut vierähtää aikaa pari, kolmekin vuotta. Tavallisia ovat myös kommentit, joissa on todettu aikaa kuluneen viisi vuotta, jopa kymmenen ja viisitoistakin vuotta. Muutamat ovat todenneet käyneensä teatterissa viimeksi joskus pieneenä, lukiossa, 1990-luvulla, joskus aikoja sitten, 6–8-vuotiaana jne.

Kulttuuripuntari-tutkimuksen kyselyyn vastanneista vähän alle puolet (47 %) on sanonut käyneensä taidenäyttelyssä tutkimusvuoden aikana, kun taas vastaavasti vähän yli puolet ei ollut käynyt kertaakaan. Useimmat ovat käyneet vain kerran, mutta muutama on käynyt jopa yli viisikin kertaa. Naiset ovat olleet miehiä huomattavasti aktiivisempia kävijöitä. Nuorista 20–24-vuotiaista 58 % ei ollut käynyt vuoden aikana kertaakaan taidenäyttelyssä,

mutta yhden kerran käyneitä on ollut sentään 20 %. Saman tutkimuksen mukaan opiskelijoista 51 % on käynyt ainakin kerran teatterissa tutkimusvuonna. (Viitanen 1999, 9.)

Tilastokeskuksen vapaa-aikatutkimuksen mukaan vuonna 2002 haastatelluista taidemuseossa tai taidenäyttelyssä käyneitä on ollut 42 %, ja 14 % on ollut niitä, jotka eivät olleet niissä koskaan käyneet. Naiset ovat olleet miehiä ahkerampia kävijöitä: naisista lähes puolet (47 %) on käynyt taidemuseossa tai -näyttelyssä, miehistä vähän yli kolmannes (37 %). Ikäryhmästä 20–24-vuotiaat 41 % on käynyt tutkimusvuoden aikana taidemuseossa tai taide-näyttelyssä, ja 12 % on ollut niitä, jotka eivät olleet niissä koskaan käyneet. (Tilastokeskus 2006f [viitattu 29.1.2007].)

TAULUKKO 19. *Taidenäyttelyissä käynnit (kysymys 34)*

Käynnit Kulunut aika/ kk	Taidenäyttelyt							
	Kävijöiden määrä/kpl							
	Koulutusalat							Yhteensä/hlöä/ kaikista opiskelijoista
	1	2	3	4	5	6	7	
1 ≤1–3	54	1	10	5	12	7	11	100 (24 %)
2 3>–6	5	3	0	1	3	7	4	23 (5 %)
3 6>–12	12	5	12	5	32	10	8	84 (20 %)
4 Ei käyntejä*	9	15	15	10	71	60	38	218 (51 %)

*Käynnistä on yli 1 vuosi./Ei muista käyntiä.

Koulutusalat: 1 Kulttuuriala 2 Luonnontieteiden ala 3 Luonnonvara- ja ympäristöala 4 Matkailu-, ravitsemis- ja talousala 5 Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala 6 Tekniikan ja liikenteen ala 7 Yhteiskuntatieteiden, liikenteen ja hallinnon ala.

Turun ammattikorkeakoulun opiskelijoissa on ollut yli puolet (51 %) sellaisia, jotka eivät olleet tarkasteluvuoden aikana käyneet kertaakaan taidenäyttelyssä (taulukko 19). Neljännes (24 %) on käynyt lähimmän kolmen kuukauden aikana. Tätä lukua nostavat kulttuurialan opiskelijoiden käynnit, joita on ollut suhteellisesti enemmän kuin muiden alojen opiskelijoiden käyntejä yhteensä. Ahkerimpia taidenäyttelyissä kävijöitä ovat olleet kulttuurialan opiskelijat, kuten ennalta voi arvatakin. Heistä vain noin 11 % on ollut sellaisia, jotka eivät tarkasteluvuoden aikana olleet käyneet taidenäyttelyssä. Sen sijaan taaskin tekniikan ja liikenteen alan opiskelijat ovat olleet peränpitäjiä: heistä vähän yli 70 % ei ollut vuoden aikana käynyt kertaakaan taidenäyttelyssä.

Lisäkommenteissaan opiskelijat ovat maininneet, montako vuotta taidenäyttelyssä käymisestä oli kulunut. Tavallisimmat maininnat ovat viisi vuotta, seitsemän ja kymmenen vuotta, mutta myös jopa viisitoista ja kaksikymmentäkin vuotta. Toiset taas ovat todenneet käyneensä kauan sitten, joskus ala-asteella tai viiden vuoden aikana kerran. Tällaisten vastausten runsaus yllätti.

Neljästä viimeksi mainitusta kulttuuri-instituutiosta kirjasto on ollut suosituin. Elokuvat taas ovat vetäneet opiskelijoita puoleensa paremmin kuin teatterit. Taidenäyttelyt ovat jääneet monelle melko vieraaksi käyntikohteeksi, joskaan suurta eroa ei ole teatterissa käymiseen verrattuna.

Kulttuuripuntari-tutkimuksen mukaan suomalaiset ovat olleet erittäin tyytyväisiä kulttuuripalvelujen tarjontaan. Erityisen tyytyväisiä he ovat olleet kirjastopalveluihin. Kulttuuriesitysten lippujen hintoja ovat pitäneet hyvin korkeina mm. opiskelijat. Suuri osa on tuntenut ylpeyttä suomalaisesta kulttuurista. Naiset ovat käyttäneet kulttuuripalveluja jonkin verran miehiä enemmän, joskaan erot eivät ole kovin suuria. Moni on pitänyt kulttuuripalvelujen vähäisen käytön syynä kiirettä. (Viitanen 1999, 4, 6, 21, 25, 54–55 [viitattu 9.2.2007].)

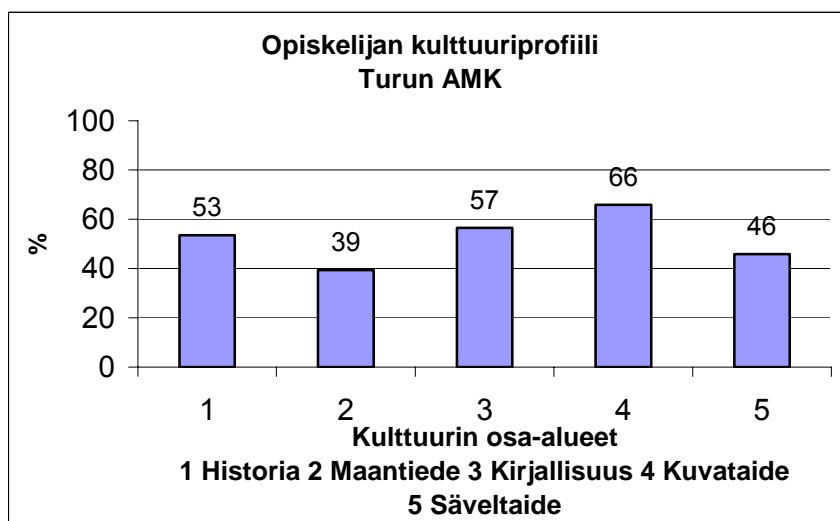
Opiskelu on nykyaikana kiivastahtista, kun koulutusputkesta on päästävä ulos tietyn ajan kuluessa. Lisäksi suuri osa nykyajan opiskelijoista joutuu opiskelun ohessa käymään työssä. Rahaa ei juuri liikene mihinkään ”ylimääräiseen”. Ehkä nämä tosiasiat ja lippujen korkeat hinnat selittävät osaltaan opiskelijoiden nihkeää teatterissa ja taidenäyttelyissä käymistä. Kirjastopalvelut ovat suosittuja, mutta nehan ovatkin pääasiassa maksuttomia.

5 TUTKIMUKSEN SATOA

5.1 Turun ammattikorkeakoulun tyypillinen opiskelija

VIIHTEEN SUURKULUTTAJA

Tulosten perusteella vaikuttaa siltä (kuvio 6), että Turun ammattikorkeakoulun opiskelija on keskimäärin sellainen suomalainen, joka hallitsee oman maansa historian melko kehnosti. Ei hän tosin tiedä senkään vertaa musiikista - maantieteestä puhumattakaan. Kuvataiteet hän tuntuisi hallitsevan melko hyvin - tähän sisältyy kylläkin harhaa: kun kulttuurialan opiskelijoiden osaaminen jätetään laskuista, muiden alojen opiskelijoiden tietämys putoaa 14 prosenttiyksikköä. Tosin monet opiskelijat ovat myöntäneetkin, että tiedoissa olisi parantamisen varaa. Miesopiskelijan kulttuuriprofiili on piskuisen parempi kuin naisopiskelijan, mutta ei merkittävästi. Samoin aikuisopiskelijan profiili ei ole merkittävästi parempi kuin nuori-
soasteen opiskelijan.

KUVIO 6. Turun ammattikorkeakoulun opiskelijan kulttuuriprofiili (perustuu taulukkoon 6).

Turun ammattikorkeakoulun opiskelija lukee kirjoja vain noin puolet alimman korkeasteen käyneen lukemasta kirjamäärästä. Sanomalehdestä hän seuraa mielellään kotimaan ja ulkomaiden tapahtumia sekä urheilua. Sen sijaan hän ei ole kiinnostunut alansa työpaikoista, ei liioin tieteestä. Pääkirjoituksetkaan eivät tunnu kiinnostavan, mutta kylläkin lehden julkaisemat televisio-ohjelmat ja sarjakuvat. Television katsojana hän on viihteen kuluttaja. Hän seuraa jonkin verran uutisia, mutta ns. kulttuuri-ohjelmat eivät oikeastaan ole hänen juttunsa, eivät juuri dokumenttiohjelmatkaan. Hän on kylläkin ahkera kirjastossa ja elokuvissa kävijä. Sen sijaan teatterin tai taidenäyttelyjen harrastajaksi häntä ei voi nimittää.

Tyypillinen opiskelija tiedostaa kuitenkin kulttuurin yleissivistävän merkityksen ja on valmis kartuttamaan Suomi-tietouttaan vapaaehtoisella kurssilla.

5.2 Havahtumisen paikka

PUTKIKOULUTUKSEN AIKAA

Uusien tutkimusten mukaan kulttuurin katsotaan vaikuttavan ihmisten terveyteen, sosiaalisuuteen, suvaitsevaisuuteen ja identiteettiin liittyviin asioihin. Lisäksi on huomattu, että sillä on merkitystä myös talouselämässä. Kun investoidaan kulttuuriin, investoidaan samalla koko tulevaisuuteen: sosiaaliseen ja terveydelliseen hyvinvointiin, luovuuteen ja ongelmien ratkaisemiseen. Yksilölle ja yhteisölle se merkitsee entistä parempaa sosiaalista ja terveydellistä hyvinvointia sekä kykyä luoviin ongelmanratkaisuihin. Kaikki tämä puolestaan johtaa talouden entistä parempaan kilpailukykyyn. On oivallettava, että yhteiskunnan rakentamien perustuu kansalliselle kulttuurille ja juurien tuntemiselle. Yrity maailmassa onkin jo laajalti oivallettu kulttuurin merkitys. Se on huomattu myös Sitrassa, joka on rahoittanut kulttuurin yhteiskunnallista ja taloudellista roolia selvittävän Kulta-hankkeen (ks. Wilenius 2004).

Sekä ammatti- että tiedekorkeakouluissa ei juurikaan kiinnitetä yleisen sivistyspohjan luomiseen huomiota. Tämä selittynee tehokkuusperiaatteella: on saatava mahdollisimman nopeasti mahdollisimman moni valmistumaan, jotta taattaisiin valtionavut. Aihetta on käsitelty eduskunnan puheenjohtaja Paavo Lipponen Helsingin yliopiston Savolaisen Osakunnan satavuotisjuhlassa vuonna 2005. Hän on todennut, että opiskelu muodostuu yhä enemmän eriytyneeksi putkeksi, johon lähdetään jo lukiossa: ”Kielitaitoa ja muuta riittää, mutta missä on yleissivistys? Näin joutuu kysymään, kun pitkän linjan duunarit pärjäävät TV:n tietokilpailuissa paremmin kuin kovan karsinnan läpi yliopistoihin päässeet opiskelijat.” (Lipponen 2005 [viitattu 2.9.2006].)

Sanomalehti Keskisuomalainen on puuttunut pääkirjoituksessa samaan asiaan. Siinä todettiin, että koulutustason kohoaminen on positiivinen asia: mitä valistuneempia ihmiset ovat, sitä suurempi syy on uskoa kansakunnan aineelliseen ja henkiseen menestykseen. Kirjoituksessa todettiin, että Lipponen on oikeilla jäljillä perätessään yleissivistystä. Lisäksi siinä arvosteltiin sitä, että Suomessa ”putkikoulutetaan” nuoria muodollisiin taitoihin, mutta asioiden syvällinen sisäistäminen lyödään laimin. Monen kielen hallitseminen on pikemmin sääntö kuin poikkeus. Mutta esimerkiksi historian tuntemus on jäänyt opiskelijoille vieraaksi. Kirjoituksessa kysyttiin, miksi yliopistot ovat ajautuneet pinnallisen tiedon hautomoiksi ja miksi ne ovat laiminlyöneet yleissivistyksen opettamisen. Päätoimittaja ihmettelee – aiheellisesti kylläkin – onko tämä kaikki seurausta taloudellisesta tulosohjauksesta, jossa tähdätään määrään laadun kustannuksella. (Keskisuomalainen 22.2.2005. Pääkirjoitus.)

Piskosenkin tutkimuksessa (1993, 92) on osoitettu, että muodollisen ammattipätevyuden nopea hankkiminen näyttää olevan nykyajan trendi. Tutkinnon ulkopuolinen pääoma on lähinnä sosiaalista pääomaa, jota opiskelijat hankkivat erilaisissa opiskelijajärjestöissä, mutta kulttuuripääomaa ei heille juurikaan kerry.

Myös tutkimukseen osallistuneet Turun ammattikorkeakoulun opiskelijat ovat havainneet oman kulttuurin merkityksen: 93 % oli sitä mieltä, että suomalaisen kulttuurin tunteminen on tärkeää, ja 64 % kannatti siihen liittyvän opintojakson järjestämistä. Myös taideaineet ovat tarpeellisia, jotta ihminen kykenisi kuvallisen median kriittiseen tulkintaan. On siis perusteltua, että ammattikorkeakoulujen kaikkien koulutusalojen opetussuunnitelmissa otettaisiin huomioon oman maan kulttuurin tuntemisen laaja-alainen tehtävä ja annettaisiin tarjolle Suomi-tietoutta lisääviä opintojaksoja.

LÄHTEET

Ahokas, Harri 2004. *Kobti kymmentä miljoonaa katsojaa vuoteen 2010 mennessä*. Levityspäällikkö Harri Ahokkaan muistio elokuvakäyntifrekvenssin nostamisesta Suomessa [viitattu 9.2.2007]. <http://www.ses.fi/dokumentit/HAMuistio.pdf>

EDU 2004. *Kulttuuriperintöopetuksen kehittämishanke jatkuu* [viitattu 23.3.2004]. Opetushallitus. <http://edu.fi/pageLast.asp?path=498,1329,17908,17910,31525,38783>

Haatainen, Tuula 2004. Äidinkielen ja kirjallisuuden foorumi *Äidinkieli ja kirjallisuus – identiteettimme perusta*. Järvenpää 5.8.2004 [viitattu 23.3.2005]. http://www.minedu.fi/opm/ministerio/organisaatio/haatainen_puheet/aidkirj.html

Heiskanen, Ilkka 2003. *Itseisarvoista vai hyödynnettävää?* Teoksessa Kivelä, Risto, Kunnas, Veikko, Laaksonen, Leena, Liedes, Jukka & Pirnes, Esa (toim.): *Kulttuurin aika. Kulttuurin ja kulttuuripolitiikan merkityksestä yhteiskunnassa*. Opetusministeriön julkaisuja 2003:13. Lieves-tuore: ER-paino Oy. 47–49.

Jyväskylän yliopisto 2007. Tiedotteet [viitattu 27.1.2007]. http://info.adm.jyu.fi/main/portti/tiedotteet/2007/01/4771/show_announcement

Keskisuomalainen (sanomalehti) 22.2.2005. *Yleissivistys lyöty laimin yliopistoissa*. Pääkirjoitus.

Lipponen, Paavo 2005. *Savolaisen osakunnan 100-vuotisjubla 19.2.2005* [viitattu 2.9.2006]. <http://www.paavolipponen.org/cgi-bin/puheet.php?key=186>.

Molarius, Päivi (toim.) 1993. Suomen taide ja kulttuuri. Helsingin yliopiston oppimateriaaleja 18. Jyväskylä: Gummerus.

Nyky-suomen sanakirja 1996. Lyhentämätön kansanpainos. Osa II J–K. Juva: WSOY.

Opetusministeriö 2003. Tiivistelmä [viitattu 20.3.2006]. http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2003/opetusministerion_strategia_2015?lang=fi

Opetusministeriö S.a. *Taiteen ja kulttuurin alat* [viitattu 28.1.2007]. http://www.minedu.fi/OPM/Kulttuuri/taiteen_ja_kulttuurin_alat/?lang=fi#

Piskonen, Helena 1993. *Opiskelijoiden kulttuuripääoma ja tiedekulttuurit*. 1993. Jyväskylän yliopiston sosiologian laitoksen julkaisuja 54/1993. Jyväskylän yliopiston monistuskeskus.

Salo-Lee, Liisa, Malmberg Raija & Hallinoja, Raimo 1996. Me ja muut. Kulttuurien välinen viestintä. Helsinki: Yle-opetuspalvelut.

Sanomalehtien Liitto S.a. Kiinnostavimmat aihealueet sanomalehdessä [viitattu 28.1.2007].

[http://www.sanomalehdet.fi/index.php?valittu_id=3&valittu_aid=13&aaotsikko_id=139&paaotsikko_id=3&sisalto_id=216&kieli=\)](http://www.sanomalehdet.fi/index.php?valittu_id=3&valittu_aid=13&aaotsikko_id=139&paaotsikko_id=3&sisalto_id=216&kieli=)

Sava, Inkeri 2003. *Muuttuva kulttuurinen identiteettimme*. Teoksessa: Kivelä, Risto, Kunnas, Veikko, Laaksonen, Leena, Liedes, Jukka & Pirnes, Esa (toim.): *Kulttuurin aika. Kulttuurin ja kulttuuripolitiikan merkityksestä yhteiskunnassa*. Opetusministeriö julkaisuja 2003:13. Lieves-tuore: ER-paino Oy.) 33–35.

Siikala, Ritva 2003. *Muuttuva kulttuurinen identiteettimme*. Teoksessa: Kivelä, Risto, Kunnas, Veikko, Laaksonen, Leena, Liedes, Jukka & Pirnes, Esa (toim.): *Kulttuurin aika. Kulttuurin ja kulttuuripolitiikan merkityksestä yhteiskunnassa*. Opetusministeriö julkaisuja 2003:13. Lieves-tuore: ER-paino Oy. 20–22.

Tilastokeskus 2005. *Vapaa-ajan merkitys lisääntynyt*. Tiedote 26.1.2005 [viitattu 26.1.2007].
http://www.stat.fi/ajk/tiedotteet/v2005/tiedote_005_2005-01-26.html

Tilastokeskus 2006a. *Vapaa-aikatutkimus 2002*. Mediat: Kirjojen lukeminen vuosina 1981, 1991 ja 2002 [viitattu 26.1.2007]. http://www.stat.fi/til/vpa/2002/vpa_2002_2005-01-26_tau_026.xls

Tilastokeskus 2006b. *Vapaa-aikatutkimus 2002*. Mediat: Television katsominen vuosina 1981, 1991 ja 2002 [viitattu 26.1.2007]. http://www.stat.fi/til/vpa/2002/vpa_2002_2005-01-26_tau_021.xls

Tilastokeskus 2006c. *Vapaa-aikatutkimus 2002*. Mediat: Kirjastossa käyminen 6 kk:n aikana vuosina 1981, 1991 ja 2002 [viitattu 28.1.2007]. http://www.stat.fi/til/vpa/2002/vpa_2002_2005-01-26_tau_027.xls

Tilastokeskus 2006d. *Vapaa-aikatutkimus 2002*. Kulttuuritilaisuudet ja museot: Elokuviissa käymisen useus vuosina 1991 ja 2002 [viitattu 29.1.2007]. http://www.stat.fi/til/vpa/2002/vpa_2002_2005-01-26_tau_014.xls

Tilastokeskus 2006e. *Vapaa-aikatutkimus 2002*. Kulttuuritilaisuudet ja museot: Teatterissa käyntien lukumäärä vuosina 1981, 1991 ja 2002 [viitattu 29.1.2007]. http://www.stat.fi/til/vpa/2002/vpa_2002_2005-01-26_tau_016.xls

Tilastokeskus 2006f. *Vapaa-aikatutkimus 2002*. Kulttuuritilaisuudet ja museot: Taidenäytte-lyssä tai taidemuseossa käyminen vuosina 1981, 1991, 1999 ja 2002 [viitattu 29.1.2007].
http://www.stat.fi/til/vpa/2002/vpa_2002_2005-01-26_tau_017.xls

Tiittula, L. 1997. *Kulttuurien välinen viestintä*. Teoksessa Pitkänen, P. (Toim.) *Näkökulmia monikulttuuriseen Suomeen* (33–51). Helsinki: Oy Edita Ab.

Turun ammattikorkeakoulu 2006a. *Historia* [viitattu 6.11.2006]. <http://www.turkuamk.fi/public/default.aspx?contentid=18588>

Turun ammattikorkeakoulu 2006b. *Turun ammattikorkeakoulu - vetovoimainen opiskelupaikka* [viitattu 6.11.2006]. <http://www.turkuamk.fi/public/default.aspx?nodeid=7569&culture=fi-FI&contentlan=1>

Turun ammattikorkeakoulu 2006c. *Yhteiskuntavastuu* [viitattu 6.11.2006]. <http://www.turkuamk.fi/public/default.aspx?nodeid=8486&culture=fi-FI&contentlan=1>

Turun ammattikorkeakoulu 2006d. *Kanainvälinen toiminta* [viitattu 6.11.2006]. <http://www.turkuamk.fi/public/default.aspx?nodeid=7610&culture=fi-FI&contentlan=1>

Turun ammattikorkeakoulu 2006e. *Laadunvarmistus* [viitattu 6.11.2006]. <http://www.turkuamk.fi/public/default.aspx?nodeid=9743&culture=fi-FI&contentlan=1>

Wakkanet S.a. *Kulttuuri ja tietoyhteiskunta* [viitattu 7.11.2006]. <http://www.wakkanet.fi/loisto/kk/tietoyh.htm>

Viitanen, Reijo 1999. *Kulttuuripuntari*. Raportti kulttuuripalvelujen käytöstä ja merkityksestä työssä jaksamisen ja vapaa-ajanvieron kannalta. Opetusministeriö. Kulttuuripolitiikan osaston julkaisusarja 9:1999 [viitattu 24.11.2006]. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/1999/liitteet/kulttuuripuntari_99.pdf?lang=fi

Wilenius, Markku 2004: *Luovaan talouteen. Kulttuuriosaaminen tulevaisuuden voimavarana*. SITRA publications n:o 266. Helsinki: Edita.

Tunnetko Suomea ja sen kulttuuria?

Nimetön kysely

Taustatiedot - koulutusohjelma _____
 - suuntautumisvaihtoehto _____
 - koulutusaste (nuoriso- = N/aikuis-=A) _____
 - sukupuoli (N/M) _____
 - syntymävuosi _____
 - pohjakoulutus _____
 (2. asteen amm. koulutus = 2
 yo-tutkinto = yo
 tai jokin muu, mainitse) _____
 (Jos olet maahanmuuttaja/
 paluumuuttaja, mainitse
 - syntymämaasi _____
 - kuinka kauan olet asunut
 Suomessa/vuosia _____)

Saako vastauksiasi käyttää tutkimustarkoituksiin? _____

Alleiviivaa oikea vaihtoehto/oikeat vaihtoehdot

(Oikeita vastauksia voi olla enemmän kuin yksi.)

tai

jätä alleviivaamatta

(Annetuista vaihtoehdoista ei välttämättä yksikään ole oikea vastaus kysymykseen tai väittämään.)

tai

kirjoita viivalle vastauksesi.

1 Kumman vallan alaisuudessa Suomi oli vuosina 1719–1809?	Venäjän
Ruotsin
2 Suomeen säädettiin yleinen oppivelvollisuus vuonna	1809
1917
1921
3 Millä vuosisadalla Suomeen perustettiin ensimmäinen yliopisto?	1600
1700
1900
4 Maassamme on suomenruotsalaisia noin (henkilöä)	300 000
400 000
490 000
5 Saamelaisia on maassamme noin	2500
3500
4100

LIITE I (2/4)

- 6 Minä vuonna Suomeen säädettiin yleinen ja yhtäläinen äänioikeus? _____
- 7 Millä vuosikymmenellä ns. kieltolaki kumottiin? 1910
1920
1930
- 8 Suomi itsenäistyi vuonna 1809
1905
1917
- 9 Minkä valtion kanssa Suomi solmi aikoinaan *yya-sopimuksen*? Neuvostoliiton
EU-maiden
Itämeren maiden
- 10 Minä vuonna Helsingissä pidettiin *ETYK-kokous*? 1972
1975
1985
- 11 Helsingistä tuli Suomen pääkaupunki vuonna 1640
1709
1812
- 12 Mainitse presidentti *Tarja Halosta* edeltäneet kolme Suomen presidenttiä
(aikajärjestyksessä: Halonen _____)
- 13 Mikä on Suomen pinta-ala (noin)/neliökilometri? 340 000
425 000
515 000
- 14 Mikä on Suomen suurin järvi? Suur-Saimaa
Päijänne
Iso-Pielinen
- 15 *Kalevalan* ja *Kanteletaren* ”isä” on J. L. Runeberg
Aleksis Kivi
J. V. Snellman
- 16 Mistä *Mikael Agricola* on erityisen tunnettu? ABC-kirjasta
Väinämöisestä
lääketieteestä
- 17 Helsingin *Senaatintorin* empire-rakennukset on suunnitellut Alvar Aalto
C. L. Engel
Elieel Saarinen
- 18 Paimion parantolarakennuksen on suunnitellut Juhana Blomstedt
Tapio Wirkkala
Alvar Aalto

LIITE I (3/4)

- 19 *Albert Edelfelt* oli
arkkitehti
säveltäjä
taidemaalari
- 20 Mitä tyyliisuuntaa edustaa Akseli Gallén-Kallelan taulu
Akka ja kissa?
romanttista
naturalistista
kubistista
- 21 *Wäinö Aaltonen* oli tunnettu
runoilija
kuvanveistäjä
säveltäjä
- 22 Teoksen *Finlandia* on säveltänyt
Kaj Chydenius
Oskar Merikanto
Aarre Merikanto
- 23 *Kaija Saariaho* on tunnettu
oopperalaulaja
säveltäjä
balettitanssija
- 24 Oopperan *Viimeiset kiusaukset* on säveltänyt
Einojuhani
Rautavaara
Joonas Kokkonen
Paavo Heininen
- 25 *Vänrikki Stoolin tarinat* on kirjoittanut
Z. Topelius
J. L. Runeberg
Wäinö Linna
- 26 Mistä teoksesta on seuraava katkelma?
*Kumauta naamaas kannua kolme, niin etköhän huomaa
pientä leiskausta tuolla ylikerrassa – mutta laula, Eero, koska
Poika-Jussi tanssii.*
-
- 27 *Helkavirret* on kirjoittanut
Ilmari Kianto
Minna Canth
Eino Leino
- 28 Kuka on saanut kirjallisuuden *Nobel*-palkinnon?
F. E. Sillanpää
Wäinö Linna
Mika Waltari
- 29 *Marimekko Oyj:n* on perustanut
Kirsti Paakkanen
Armi Ratia
Tapio Wirkkala
- 30 Oliko *Olavi Virta* tunnettu
kitaristi
tangolaulaja
sanoittaja

LIITE I (4/4)

31 Kuinka monta kirjaa luit viime vuonna (noin)?

32 Mainitse kolme osastoa, joiden artikkeleita luet päivän sanomalehdestä ensisijaisesti.

33 Nimeä kolme lähes säännöllisesti seuraamaasi TV-ohjelmaa.

34 Milloin kävit viimeksi

(vuoden tai kuukauden tarkkuudella)

kirjastossa

elokuvissa

teatterissa

taidenäyttelyssä

35 Arvioi kyselyn tasoa yleisesti: helppo kohtalaisen vaikea erittäin vaikea

Vastaa seuraaviin kysymyksiin (perustele vastauksesi):

36 Pidätkö suomalaisen kulttuurin tuntemista tärkeänä (perustele)? Tarkastele asiaa tulevan ammattisi näkökulmasta.

37 Pitäisikö oppilaitoksessamme järjestää suomalaisen kulttuurin opintojakso? Haluaisitko painottaa kulttuurin jonkin osa-alueen hallintaa erityisesti?

Kiitän vastauksistasi.

Kristina Krook

Turun AMK

Liiketalous ja ICT